

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 4

1978 vasaris

TURINYS NR. 4

<i>Antanas Maceina</i> . Duonos ir sotumo dialektika.....	141
<i>Jevgenijus Jevtušenka</i> . Restauratoriaus monologas.....	143
KRIKŠ IONYB ŠIANDIEN	
<i>P. Digrys</i> [Antanas Patackas]. Religinis atgimimas mūsų laikais.....	145
TAUTOS DVASIOS MILŽINAI	
<i>K.</i> [Felicija Kasputytė]. Oskaro Milašiaus mistika.....	150
MINTYS SUSIMSTYMU	
<i>Vaidevutis</i> [kun. Karolis Garuckas SJ]. Meilė nepavydi.....	154
MŪSŲ PROBLEMOS	
<i>Leslīs Vaterhedas</i> . Irzlumas ir depresija [Parengė Alė Poilūpaitė].....	155
ISTORIJOS PUSLAPIAI	
<i>S. Tautgina</i> [Kazimieras Šapalas], 600 metų nuo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo mirties.....	159
[Kun. Stanislovas Dobrovolskis <i>OFM Cap.</i>]. Iš kalinio laiško	165
ATGARSIAI	
<i>D. Paviniškis</i> . Ateistų pažiūrų žinios laisv.....	167
[Kun. Jonas Laurinaitis <i>SJ</i>]. Intelligentiškos vizijos.....	170
<i>Andrius Baltinis</i> . Vyskupo Vincento Borisevičiaus gyvenimas ir darbai	174
„Tiesos kelias“. Nr. 4 ir 5.....	177
Mirė kun. Jonas Aleksa <i>MIC</i>	178

DUONOS IR SOTUMO DIALEKTIKA

Kol istorija teka, tol blogis siaut ja. Ir b t sav s paties apgaul laukti, kad Kristaus mokslas š siaut jim paverst rojaus sandara. Tod l Kristus ir atst m velnio pasi l b ti duondariu ir peik tuos, kurie r pinasi duona sau. Antra vertus, Kristus amžinu pasmerkimu grasina tiems, kurie nesir pina duona. Jis pats akmen nepaver ia duona, bet peikia mus, jei to nedarome artimo labui. Mes neprivalome r pintis tuo, k patys valgysime ir gersime, bet privalome r pintis tuo, k valgys ir gers m s artimas, patsai mažiausias Kristus ir m s brolis. Rytojaus diena priklauso ne mums, bet m s artimui, tod l r pintis rytojaus diena yra iš tikro r pintis savo artimo ateitimi. Mes turime imti artimo varg ir j nešti, kaip Kristus m ir neš m s varg . Mes turime akmenis paversti duona, kad mažiausias brolis gal t b ti sotus, apdraustas, tur s žmogišk j buvein . O tai yra tokia svarbi pareiga, jog nuo jos vykdymo ar nevykdymo priklauso amžinasis m s likimas. Tai yra Kristaus Teis jo nusistatymas duonos atžvilgiu.

Ta iau duonos dialektika tuo dar nesibaigia. Nes ir duona kaip pareiga gali b ti gundymas. Aprašydamas Kristaus gundym dykumoje, Lukas sako, kad velnias pasitrauk nuo Jo iki laiko - *usque ad tempus* - vadinasi, laikinai. Be abejo, velnias niekada negr š prie Kristaus, esan io garb je, ta iau jis gr žta prie Jo kaip besiskleidžian io istorijoje. Gr žta prie Bažny ios, prie viso pasaulio ir š gundo ta pa ia duona. Dykumoje velnias savo pasi l r m individualinio Kristaus alkiu, dabar jis savo vilionės remia ištis visuomen s sluoksni alkiu. Duonos gundymas yra ne tik asmeninis, bet ir visuomeninis. ia yra gundomos ir valstyb s, ir bendruomen s, ir galop pati Bažny ia. Juk socialini neteisybi yra visur. Tai pati akivaizdyb . Ta iau tokia pat akivaizdyb yra ir Kristaus Teis jo pasmerkimas, jeigu šios neteisyb s ir skurdo nešaliname. Geradaryb yra vienas iš pagrindini Kristaus mokslo ir Bažny ios veiklos princip . Bet kaip tik š princip ir atsiremia gundytojas, atskleidamas duonos dialektikos gelm .

Gyvendami alkstan io ir skurstan io pasaulio akivaizdoje, esame krikš ioniškosios dorov s verste ver iami j vaduoti iš šitokios pad ties. Ta iau ši pasaulio pad tis dažniausiai yra ne asmeniškios kalt s, o neteisingos visuomenin s santvarkos pasekm . ia pat gundytojas ir šnibžda: pakeiskit ši santvark ir išnyks alkis bei skurdas. Paverskit artimo meil statymu. Kam laukti Kristaus teismo, juk teism galime padaryti mes patys. Galima nuteisti visus tuos, kurie alkano nepavalgydina, trokštan iojo nepagirdo, nuogo neaprengia. Atrodo, pats lengviausias ir s kmingiausias

kelias. Dykumoje velnias kurst dievišk j Kristaus galyb , istorijoje velnias kursto žmogišk j m s pa i galyb . Tod l revoliucin nuotaika ir revoliucin teorija šiandien vyrauja ne tik komunistiniame s j dyje, bet net ne vieno Bažny ios atstovo ir teologo dvasioje ir veikloje. Kuriam a iš tisa išsivadavimo teorija, pasišovusi išvaduoti an mažiausi brol iš žemiškosios priespaudos. Duonos gundymas yra at j s m s dienomis visu plotu. Bažny ia gundoma tapti duondare lygiai ta pa ia prasme kaip buvo gundomas ir Kristus. Užtat Kristaus atsakymas, velniui duotas dykumoje, galioja ir Bažny ios veikloje. *Žmogus yra gyvas ne vien duona*. Revoliucija yra gundymas tod l, kad ji nereg i, kuo gi iš tikro yra gyvas žmogus, b tent, *ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo l p* .

Revoliucija re ėi tik alk , bet ji nereg i žmogaus. Tarsi sotas žmogus jau b t pilnutinis žmogus ir nebetrokšt nieko daugiau. Duona kaip pareiga virsta ir ėi savo priešingybe, tai regime ypa aiškiai ten, kur revoliucija iš tikro yra jau vykusi socialin s neteisyb s vardu. Ten žmogus netenka ir duonos, ir laisv s. Artimo meil nesiduoda paver iama statymu.

Visas k ninis m s pradas yra nuolatos alkanas. Mes alkstame ne tik valgio, bet ir apdaro, buto, šilumos, poilsio, priešingos lyties. Žmogui gera tada, kai k ninis jo pradas yra sotas. Gerov yra k ninio žmogaus prado visapusiškas patenkinimas. Žmogui gera ne tada, kad jis vakar buvo sotas, ir ne tada, kai jis bus sotas rytoj, bet tik tada, kai jis *dabar* sotas. *Gerov yra soti dabartis*. Paviršutiniškai ži rint, tai savaime aiškus dalykas. Ta iau žmogiškojo buvimo atžvilgiu ši *soti dabartis* virsta didžiule tragiška problema. Dabartis virsta pagrindiniu jo egzistencijos pavidalu. Jis neišgyvena praeties ir nebesiekia ateities. Jis pasitenkina dabartimi ir jos laikosi kaip svarbiausios atramos savo buvimui. Ta iau jeigu m stysime žmog krikš ioniškai, tur sime pripažinti, kad krikš ioniškoje žmogaus sampratoje dabartis kaip tik yra praeinantis laiko pavidalas. Krikš ioniškasis žmogus yra keleivis, kuris visada yra pakeliui ir niekada ne namie. Šiuo atžvilgiu soti dabartis yra iš esm s antikrikš ioniška s voka. Sulaikydama žmog nuo žvilgsnio ateit, versdama j pasilikti neperžengiant paties sav s, sugaudama j šioje tikrov je ir duodama j pajusti kaip savus namus, soti dabartis susikerta su žmogaus kaip keleivio pob džiu ir iškreipia pa i prigimt . Ji paneigia ateit ir susikerta su žmogaus *viltimi*: so ios dabarties žmogus be vilties ne nusiminimo, bet pasitenkinimo prasme. Jis nieko nesitiki ir nieko nelaukia, nes jam jau gera b ti dabartyje. Tuo tarpu viltis yra vienas iš sudedam j ir esmini krikš ioniškojo buvimo prad . Tod l krikš ionyb nuo pat savo pradžios kreiva akimi ži r jo perd t gerov ir jos vaidmen žmogaus buvime. Tiesa, žmogus, b damas ir k nas, ne tik dvasia, reikalauja tam tikro kiekio gerov s, kad gal t žem je išsilaikyti ir veikti. Ta iau krikš ionyb nesutinka, kad žmogus b t šia gerove tiek apr pintas, jog ji virst so ios dabarties

išraiška. K ninis pradas krikš ionyb je niekada neturi b ti visiškai sotas, jame visada dar turi pasilikti tam tikro ilgesio, nurodan io pat giliausi m s ilges , einant Dievo link. Tai yra tikroji neturto esm . *Neturt lis yra ne tasai, kuris mažai turi, bet tasai, kuris mažu pasitenkina*. Neturtas yra k ninis nerimas Dievop. Štai kod l Kristus Kalno pamoksle laimino vargdienius, li din uosius, alkstan uosius, tyraširdžius, persekiojamuosius (Mt 5, 1-10).

Turtas visada yra šiapus ir dabar. Tuo b du jis ir žmogaus šird padaro šiapusin ir dabartin : *Kur tavo lobis, ten ir tavo širdis*, - pasak Kristus (Mt 6, 21). N ra n vieno antikristinio s j džio, kuris neb t skelb s ir vykds pla ios socialin s programas. Artimo meil s ir aukos dvasios sumenk jimas krikš ionijoje pavert praeties sapnu an pirmykšt Jeruzal s bendruomen , kurioje *visi tik jusieji buvo vienos širdies ir vienos sielos*. *K tur jo, n vienas nevadino savo nuosavybe, nes jiems visa buvo bendra* (Apd 4, 32). Tod l Antikristas šioje srityje rado didel sprag , ir gerov yra m gstama Antikristo priedanga, kuri jis s kmingai naudoja istoriniame savo veikime. Gerove Antikristas m gina padaryti žmog nebe keleiviu šioje žem je, bet nuolatiniu šios žem s gyventoju. Jis nori sukurti žmogui ger gyvenim šiapus, kad jis negalvot apie anapus. Apokalipsin žv - ries bendruomen iš tikro yra so ios dabarties bendruomen . Tod l ji pasilieka ištikima žemei ir neklauso t , kurie jai kalba apie antžemiškas viltis. Ta iau ji nepastebi, kad visa ši gerov yra didžiul žmogiškiosios b ties apgaul . Antikristin gerov tik tikrosios gerov s kauk . Ar to nepastebime komunistin se socialin se pakaitose? Socialin gerov gali kilti tik iš laisvos meil s ir laisv s aukos. Sotumo lygyb yra antikristin sva - jon , skaudžiai keršijanti visiems jos vykdytojams pasaulio istorijoje.

(Ištraukos iš Antano Maceinos paskaitos ir iš kn. *Niekšyb s paslaptis*)

Jevgenijus Jevtušenka

RESTAURATORIAUS MONOLOGAS

Tu - mano meil .

Sena, apgriuvusi ir apleista cerkv .

Aplink senos kapin s. Sudužusios viltys geležiniais kryžiais ir žvaigžd m iš faneros atžym tos. Ir prisiminimai, kurie nebeiškyla iš skurdžios ir sujauktos vaikyst s.

Aš freskas ia atnaujinu. Ir man baisu, kad per v lai aš prie j ia at jau.

Laikai kiek geresni. Ir v l iškyla žmon s, ir brangenyb s, kurias neišman liai tironai pataik n rankom griov ir naikino.

Žali pel siai uždeng skrendan ius angelus,
 ir j sparnai su šiukšl mis m tosi.
 Riebi širdeli kažkas ant sien pripieš .
 Nejau taip ir likis m s amžiaus simboliu
 užrašas: *ia buvo Miša ir Maša*
 virš „Paskutiniojo Teismo“ siaubo ir
 vilties paveikslo?

Nejau m s amžiaus žmon ms vietoj Dievo
 likis bulv s ir praimta sardini d žut ,
 kuri didyb tokia skurdi ir graudi?

Tikiu aš Diev . Bet galvoju apie men .
 Nes grožis mus, gauruotus it beždžiones,
 pak l kažkada ir nebeleidžia
 v l vilnom apaugti ir repe koti keturiom.

Ir skaudu be galo, kai mano gauruotas bendraamžis
 visiškai nesig dydamas, kad jis v l laukinis,
 ant sien cerkv je t plioja:

N ra Dievo. Nuobodu.

Kvaišeli! Yra cerkv ! Ir Dievas joje yra!
 Jinai - pats grožis, pasiilgta svajon ,
 balta kaip sniegas, brangi lyg švent ,
 purvinoms rankoms nepasiekiamo ir nekaringa.
 Žydinti kaip Velykos kiekvien pavasar ankstyv ,
 paliekanti šeš lyje chamus.

O jeigu žmon s cerkv ir Diev pamiš,
 tai up s vanduo šventam vidurdieny nurim s
 atspind s dang , tik jim ir melsis.
 Užmiršimas n ra geriau užu išniekinim .
 Kaip blak s šiandien šliaužia ne anie,
 kurie teplojo Dievo veid , o šitie -
 besistengiantys užtepti Dievo p dsakus
 ir Dievo žingsnius žem je.

Nereikia mums gudri melagi ,
 kurie tik žodžiais skamba gražiais, -
 mes laukiam dr si ir jautri restauratori ,
 kurie, nuplov ubagiškus užrašus ir š kius,
 v l sugr žint m s kraštui išniekintas šventoves.

Darbuojam s.

Iš po pelen v l iškyla spindesys.
 Šventajam Jurgiui v l sugr žinu žirg , iet .
 Tegu pribaiigs šventasis slibin .
 Per daug ilgai šis m s žem je keroja.
 O pats sau aki neužtepsiu, neužmerksiu.

Tik Viešpa iui akis aš nuvalau.
 Tegul Jis mato Jud šiandienin ,
 kuris, pamat s mano darbus,
 su skundu b ga v l
 kaip girto sargo ožka per kapines apleistas.
 Kai išgeriu, aš v l tampa gauruotas.
 Ir šitie gaurai v l tik cerkv je nukrinta, -
 drebanti ranka išduoda, kad klydo kažkada šita ranka.
 Valau amžinon užmarštin pasmerktus šventuosius,
 bet kaip man save nuvalyt?
 Atgyja Dievo veidas, atgyja nušvintanti dvasia.
 Tiktai aš keikiuos paskutiniais *mat'ais*,
 nors plaunu Dievo Motinos šventas rankas...

KRIKŠ IONYB ŠIANDIEN

P. Digrys [Antanas Patackas]

RELIGINIS ATGIMIMAS M S LAIKAIS

Daugelis, vertindami religijos reikšm praelyje, teigia, jog nuo XX a. žmon ms jinai yra mirusi arba mirs artimiausioje ateityje. Sako, jog pasaulis galutinai eina netik jim . Ar tai tiesa? Ar kaip tik kova prieš religij , kovojava jau beveik šimtmet , neslepia nes moningos religijos baim s ir netikrumo savo teismu?

Žilosios senov s laikais buvo manoma, kad n ra n vienos tautos, kuri b t visiškai be religijos. Šis teiginys galioja iki ši laik . Kaip pažymi Žinomas dabartinis istorikas A. Toinbi (J. Cogley. *Religion in a Secular Age*. 1969, p. 7), net ateist negalima laikyti tikrai netikiniais. J paži ros reiškia li dn religin jausm , nors ir nukreipt žemiškus objektus, asmenybes ir id jas. Antireligin s doktrinos neretai b na susietos su vidiniais mistiško pob džio protr kiais, ideologiniai mitai, laikomi tik jimu, iš esm s iškreipia religij .

Viskas pasaulyje turi realias šaknis. Apskritai niekas negin ys to, kad visus m s k no poreikius atitinka objektyvi gyvybiška b tynyb . Jei žmogaus dvasia amžiais siekia grožio, g rio ir kažko aukštesnio, verto atsidavimo, argi teisinga b t ia matyti tik tuš i saviapgaul ? Ar ne nat raliau pripažinti, jog kaip k nas susij s su objektyviu gamtos pasau liu, taip ir dvasia veržiasi prie to, kas jai giminiška - aukštesn už save neregim Realyb . Ir ar ne b dinga, kad, žmogui nusigr žus nuo tokios realyb s, atsiranda prietarai ir sekuliariniai „kultai“? Kitaip tariant, *kai žmogus nusisuka nuo Dievo, jis neišvengiamai atsisuka stabus*.

Ateistai nesiliauja skelb religijos žlugimo, tuo tarpu ji ne tik laikosi, bet ir t sia savo turining gyvenim . Laikotarpis nuo XVI iki XIX a. dav

Bažnyiai daug šventjų, veikjų, teologų: suklestėjo misionierių veikla, krikščionybė išplito už Europos ribų, atsirado naujos dvasinės jėgos.

Atsakas tai buvo tiesioginiai žygiai sunaikinti religijai. Bandyta sunaikinti religiją Prancūzijos revoliucijos metu. Vėliau Vokietijoje Bismarkas ir socialdemokratai, Prancūzijoje - kairiosios vyriausybės ir rusų revoliucionieriai vairiomis dingstimis (pažangos, kovos su reakcija ir pan.) atkakliai kovojo su krikščionyste. Tačiau ties XIX-XX a. sandūra kultūros veikė apklausa parodė, kad daugelio jų nuomone, religijai negresia žlugimas. Tuo metu garsūs amerikiečių filosofai V. Hokingas rašė:

Nereikia skubėti skelbti, kad mūsų amžius nereliginas. Potencialiai žmonės tampa religingesni. Tas religijos plitimas dar paslėptas faktas (W. Hocking. *The Meaning of God in Human Experience*. London, 1912, p. 6).

O kadangi tasai faktas palaipsniui netenka slaptumo, ateizmas vėl griebiasi prievartos. Pirmame XX a. trečiuoju dešimtmetyje socialiniai perversmai Rusijoje, Meksikoje, Vokietijoje ir Italijoje privedė prie tikro karo su krikščionyste ir kitomis religijomis, - karo, kuris Kinijoje ir Albanijoje vėliau gėjo totaliniais pobūdžiais. Visas galimas priemonių arsenalas - nuo propagandos per radiją ir spaudą, tribūnas ir katedras iki žiaurių masinių susidorojimų - buvo paleistas darbui, kad sunaikintų religiją. Bet pergalės, kurios taip labai tikėjosi persekiojami, nesulaukta. Religija ne tik nenumirė, bet prasiplėtojo naujas jos atgimimas. Jokia kita jėga nebūt atlaikiusi tokių bandymų, kokius atlaikė religija.

Kovas, kurios jau Šventajame Rašte buvo nusakytos, krikščionybė seniai numatoma. Tikintieji iš Šventojo Rašto sėmėsi stiprybę. Tiesa, tarp jų atsirado ir toki, kuri valia buvo paralyžuota. Juos mums kankinti klausimas: ar Bažnyčia turi ateit? Bet jie tų dalykų žinjo taip, tarsi Bažnyčia būtų vien žmogiška staiga, užmiršdami Kristaus žodžius, pasakytus apaštalui Petriui:

Pastatysiu savo Bažnyčią ir pragaro vartai jos nenugalės.

Kita vertus, kyla klausimas, ar religijos poreikis šiuolaikiniam pasauliui yra aktualus. Ar dabarties žmogus nepasitenkina tuo, ką jam duoda pasaulietinė kultūra? Toki požymiai yra. Ilga antireligijinė jėga priespauda negalėjo likti be pėdsakų. Tačiau vien iš anksto nusistatę žmogus gali neigti, kad tik jimo troškulys nuolat auga net persekiojimų, sekuliarizmo, savanaudiško bedvasiškumo atmosferoje. Šiandien vėl pasikartoja Fausto drama - žmogus atskleidžia savyje amžiną siekimą kilti aukštesniam ir nepasitenkinimui tuo, ką jau pasiekė. Būdinga, kad tas troškimas ypač stiprus išsivys iusiuose kraštuose, pasiekusiuose medžiaginę gerovę. Juo stipresnė „masinė kultūra“, technikos ir urbanizacijos valdžia, juo labiau žmogus pasilgsta religijos, nes ji, tariant vieno religinės psichologijos tyrinėtojo žodžiais, *tebūra asmeniškiausia iš vis žmogiškosios veiklos formų* (J. Cogley. *Religion in a secular Age*, p. 155). Todėl žmogaus dvasia, pasiklydusi civilizacijos labirintuose, religijoje vėl randa sau tikrą vidinį laisvumą.

Dabartin situacija padeda pamatyti pa i religijos siel , jos tikr j esm . Nutraukusi ryšius su valstybe, religija nusikrat balasto ir tariam sek j . Krikš ionyb s pavertimas oficialia ideologija dažniausiai vedavo prie neigiam reiškini , nuodijjan i bažnytin gyvenim . Daug geriau, kai bet kuris „stabmeldys“ išpaž sta save tokiu, negu prisitaikydamas prie aplinkos vadina save krikš ionimi.

Vakaruose daugelis Bažny ios atstov skundžiasi, kad *bažny ios tušt ja*, bet jie užmiršta, jog daug blogiau, kai bažny ios pilnos, o širdys tuš ios. Išorinis apeig atlikimas toli gražu n ra tik jimo klest jimo rodiklis ir, priešingai, menkas bažny i lankomumas dar ne rodo jo smukimo. Išorin s bažnytinio gyvenimo formos keit si praeity, keisis jos ir toliau, tod l neišvengiami laikotarpiai, kai pasikeitim b tinumas veikia skai i žmo ni , reguliariai lankan i bažny i .

Religijos pažangos negalima matuoti vien skai iais. Ta iau nereikia ignoruoti ir t reiškini , kurie vyksta išor je. Po to, kas nuo religijos atkrito sekularizacijos epochoje, m s dienomis tikin iais save laiko 90% pasaulio gyventoj (A. Donini. *Li di, idealy i bogi*. Moskva, 1962, p. 8). Komunistinis autorius, pateik s š skai i , daro pastab , kad tarp formaliai religing žmoni yra nemaža abejing (indiferent); betgi ir tarp t , kurie laikomi ateistais, daug yra slaptai tikin i arba artim tik jimui.

Yra pagrindo tvirtinti, kad XX a. religija ima gyti reikšm net didesn negu pra jusiais amžiais. Tai galima pasteb ti variose skirtingose kult ros sferose. Pavyzdžiui, jei prieš 2 ar 3 šimtme ius daugeliui dailinink evangeliškos temos sudar tik plan , tai dabar k rybos pagrinde toki žymi meistr , kaip Markas Šagalas ir Nikolajus Rerichas, Žoržas Ruo ir Salvadoras Dali matome tikrai mistišk pasaulio pajautim . Religin s ir etin s problemas m s dienomis jaudina rašytojus, kaip niekur (išskyrus Rusij) nejaudino prieš 100- met . Aukš iusias dvasines vertybes gyn Šarlis Pegi, Leonas Blua, Polis Klodelis, Fransua Moriakas, Antuanas de Sent Egziuperi - Pranc zijoje, Džiovanis Papinis - Italijoje, Gilbertas Kytas estertonas, K. Lujis, Tomas Sternsas Eliotas, Greihamas Grynas - Anglijoje, Tomas Manas, Hermanas Hes , Heinrichas Belis - Vokietijoje, Michailas Bulgakovas, Borisas Pasternakas, Aleksandras Solženicynas - Rusijoje, Džeromas Devidas Selindžeris, R jus Bredberis - Amerikoje. Dvasini ieškojim ir krizi dramtizmas su nepaprasta j ga pavaizduotas Franco Kafkos ir Rainerio Marijos Rilks k ryboje. Daugelis rašytoj , netgi kritikuodami savo amžiaus religin gyvenim , tai daro religijos apvalymo ir atnaujinimo vardan. Tokia pat prasm buvo ir sen j pranaš , ir Bažny ios tev kaltinam j kalb . Jie visi pasižym jo nesutaikomumu visiems tikrojo religingumo iškraipymams.

Didel dalis praeities mokslinink nemat prieštaravimo tarp mokslo ir religijos. Prisiminkime bent Keplerio, Niutono, Pastero vardus. O m s dienomis mokslininkai jau kalba apie tik jimo ir žinojimo sintez . Tai

nurodo Nobelio premijos laureatas lazeri atradęs arlas Taunsas (žr. *Literaturnaja gazeta*. 1967. Nr. 34, p. 13). Albertas Einšteinas kalba apie tik jimo reikšmę mokslininkui, Maksas Plankas ir Ervinas Šredingeris - apie mokslą ir religijos ryšį, Arturas Stenlis Edingtonas ir Džonas Džynsas mano, kad pasaulio pažinimas yra kelias Dievo pažinimui. Filosofai - tiek egzistencialistas Jaspersas, tiek tomistas Maritenas, intuicionistas Bergsonas, tiek pozityvistas Filipas Frankas, organicistas Vaithedas, tiek *laisvųjų filosofas* Berdiajevas - skelbia dvasinį religijos reikšmę.

Atj nepaprastas religijos suklestėjimas; prisiminkime tokius vardus, kaip katalikai Ivas Kongaras ir Danielis, staikiatikai Michailas Bulgakovas ir Pavelas Florenskis, protestantas Karlas Bartas. Kilo nauji religiniai s j džiaiai ne tiktaikrikiš ionyb je, bet ir budizme, islame, judaizme. Net kai kurie politiniai veikjai, kaip Mahatma Gandis ir Martynas Liuteris Kingas, savo veikloje r m si religiniais principais. 1976 m. išrinktas JAV prezidentu Džeimsas Karteris pareišk , kad valstyb s politika negali apsieiti be moral s ir kad jis savo veikl r ems Evangelijos dvasia.

Pakilimas jau iamas ir pa iame Bažny ios gyvenime. N vienas iš pra - jusi 4-i šimtme i nepažino tokio populiarus popiežiaus kaip Jonas XXIII. Jo sušauktas visuotinis Vatikano II Susirinkimas atv r naujas perspektyvas dialogui tarp Bažny ios ir pasaulio, nurod naujus kelius teologijai, apaštalavimui, pamaldoms ir Šventojo Rašto aiškinimui. Susirinkimas suk l bang diskusij ir krizi , kurios savo kaitinta atmosfera primena ankstesni j Susirinkim laikus, ir tai parodo krikiš ionyb s gyvastingum .

Nauj keli ieško protestantizmas. Protestant iniciatyva steigta *Pasaulin Bažny ios taryba*; tai rodo tok didel troškim krikiš ioni vie nyb s, kokios dar nežino istorija. Nuostabus pasirod ir rus Sta iatiki cerkv s gyvastingumas. Per pastar j pusšimt met ji atlaik neturin ius pavyzdžio išorinius ir vidinius išbandymus. JAV tame klasiškame konsumpcin s [vartojimo] visuomen s pavyzdyje, kur komforto vaikymasis tapo gr sme dvasin ms vertyb ms, staiga iškilo platus s j dis jaunimo, atsigr žusio Evangelij ; s j dis pasivadino *J zaus revoliucija*. Europoje Tez (miestelis netoli Paryžiaus) krikiš ioni bendruomen patraukia t kstan ius jaun žmoni iš vairi krašt ir vairi krikiš ionišk konfesij . Italijoje prasid j s *fokoliar s j dis* banguoja per visus žemynus. Azijoje ir Afrikoje did ja skai ius nauj s j dži ir religijos skelb j .

Ir m s Lietuvoje gyvoji krikiš ioniškoji dvasia išs jo po visus miestus ir miestelius *Eucharistijos bi iulius*. Atsiranda vis nauj ir šv. Pranciškaus Asyžio sek j . Tik jimo tvirtum bei pastangas semtis j g iš giliausio bendravimo su Dievu liudija kad ir šie skai iai: 1973 m. Kauno arkikatedroje vienos dienos Komunijos išdalijimo metinis vidurkis buvo 700, o 1977 m. - jau per 1000. Kaune ir Vilniuje jaunimas dalyvauja pamaldose gausiau negu prieš 10-15 met . Apskritai visoje Lietuvoje ten, kur darbuojasi uol s kunigai, bažny ios yra gausiai lankomos.

Daug pasako ir Šventojo Rašto populiarumas dabartiniame pasaulyje. Ne tik astronominiai tiražai, biblini tem gausumas muzikoje, ekrane, televizijoje kalba apie jo nemirštam patrauklum , bet apie tai kalba ir t kstan iai nauj tyrin jim bei knyg , pasirodžiusi kaip rezultatas ne-reg to iki šiol biblinio mokslo suklest jimo.

XX a. istorijoje pirm kart iškilo rimtas dialogas ne tik tarp Bažny i , bet ir tarp religij , tarp tikin i j ir netikin i j . Net komunistai, nepaisant viso j nesutaikomumo, priversti aktyviai sijungti š dialog . Tuo pat metu daugelyje šali , pavyzdžiui, Lotyn Amerikoje, episkopatas ir dvasininkija stoja kovotoj eiles d l laisv s ir socialini reform .

Neretai galima išgirsti, jog religija prisitaiko prie reikalavim ir poreiki bet kokios epochos ir, aišku, tai laikoma jos apkaltinimu. Tuo tarpu biologija mums sako, jog kaip tik prisitaikymo savyb parodo organizmo gyvastingum , o negeb jimas prisitaikyti yra organizmo žuvimo priežastis.

Dar sakoma, kad gr žimas prie religijos yra mados reikalas. Galb t tai ir teisinga kai kuri paviršutinišk prot atžvilgiu. Ta iau *mada* ne visuomet atlieka neigiam vaidmen . Be to, sid m tina, kad mada ap m kaip tik tai, kas taip ilgai ir atkakliai stengtasi sunaikinti. Juk dažnai mada yra ne kas kita, kaip suprastinti gil s procesai, vykstantys visuomen s s mon je.

Visa, kas pasakyta, rodo, jog žmon s, kalbantys apie religijos žlugim , yra arba trumparegiai, arba s moningai nenorintys matyti tikrov s, arba pagaliau tai dezinformacijos aukos. Šiandien kaip niekuomet tikinamai skamba šv. apaštalo Pauliaus žodžiai, pasakyti prieš du t kstantme ius: *Mus laik mirusiais, o štai - mes gyvi.*

(Naudotasi Emmanuilo Svetlovo knyga *Istoki religii*. Briuselis, 1970)

* * *

Aš pasiliksiu prie tiesos.

Aš nesilenksiu neteisybei.

Aš nebijosiu.

Aš nenaudosiu prievartos.

Aš rodysiu ger vali kiekvienam žmogui.

(Mahatma Gandis, 1869-1948, religinis ir politinis Indijos vadovas kovoje d l nepriklausomyb s)

* * *

Dieve, atitolink nuo man s li des , kur gal t sukelti savimeil d l mano kentejim ir d l nes km s šio pasaulio dalykuose, kurie vyksta ne pagal mano širdies troškim , kurie n ra skirti Tavo garbei.

Suteik man li des , kuris b t panašus Tav j . Tegul mano kent jimai atitolina nuo man s Tavo r styb . Per juos tegul man ateina sveikata ir atsivertimas. Leisk ateityje trokšti gyvyb s ar

sveikatos tik tam, kad gal iau tai panaudoti ir paskirti Tau, su Tavimi ir Tavyje.

Neprašysiu Tav s nei sveikatos, nei ligos, nei gyvenimo, nei mirties. Tu skirk man sveikat ar lig , gyvenim ar mirt savo garbei, mano išganymui, Bažny ios naudai ir Tavo šventiesiems, tarp kuri ir aš tikiuosi b ti Tavo malon s d ka. Tu vienas žinai, kas man yra išganinga. Tu esi mano aukš iausiasis Viešpats, tod l teesie taip, kaip Tu nori.

Duok ar atimk, padaryk mano vali panaši Tav j . Padaryk, kad su nuolankumu ir šventu pasitik jimu b iau pasireng s priimti Tavo amžinosios Apvaizdos nurodymus ir šlovin iau visk , k Tu man si si.

(Blezas Paskalis, 1623-1662, pranc z matematikas, tikimybi skai iavimo pradininkas, filosofas, mistikas)

TAUTOS DVASIOS MILŽINAI

K. [Felicia Kasputyt]

OSKARO MILAŠIAUS MISTIKA

Aš nor iau pabr žti, kad tiesa, kuri skelbiu -yra tokia sena, kaip pasaulis, o kelias, kuriuo jau prie tos tiesos - visiškai naujas, - taip O. Milašius nusako savo metafizik , svarstymus bei amžinosios tiesos ieškojimus. Jo mistika yra išskirtin , milašiška, ji skverbiasi j giliausias Visatos paslaptis, nagrin ja visk apr pian ios meil s id j , ieško pirmapradžio b ties vientisumo, pasineria skaidri ateities vizij .

Man buvo suteikta malon surasti dvasin t vyn , sigilinti dvasini paslap i sraut , suvokti tas paslaptis tragiškiausiamė pulsavime (Sl piniai).

Nuo pat jaunyst s O. Milašius prad jo paslap i ieškojimo keli . T vas ir motina nelabai juo r pinosi ir nedaug švelnumo jam rod . Netur damas t vo ir motinos meil s, jis išmoko bendrauti su gamta. Literat ros kritikas Odardas sako, kad jis mok jo kalb ti su paukšiais ir g l mis, jam paslaptingas pasakas sekdamo vejas ir medži šlamesys. Tod l jis taip brangino vienatv ir tyl , kad gal jo j sveikinti žodžiais: *B k pasveikinta, vienatve, mano motina!* Ir ia pat garbinti kaip maitintoj :

*Vienatv maitino juoda duona, pienu ir laukini bi i medumi,
<...> vienatve, tu buvai mano maitintoja.*

Mefiboseto l pomis poetas skelbia, kad nieko negali b ti brangesnio už vienatv s tyl :

Aš myliu ryto pasveikinim ir vakarin mergait s dain . Myliu k dikio k/ykštavimus bei juok . Ta iau niekas negali prilgyti vienatv s tylai. Jokios žem s g ryb s negali pakeisti vienatv s teikiamo gaivesio.

Filosofas Pratas lygina Milaši su garsiuoju Blezu Paskaliu, kuris taip pat tur davo vizij . Tokios vizijos, pasak Prato, yra susijusios su pranašišku genialumu ir sunkiai suvokiamomis paslaptimis. Jis jos parkuose regti vaizdiniai turjo didelį poveikį šimam mistikui. Jie lydėjo jo visą gyvenimą. Milašius priklausė prie tų mistikų, kurie tik per didelį skausmą ir nerimastingus ieškojimus pasiekia palaimingą dvasios būseną ir suranda didžiausią palaimą.

Negalima rasti nei poilsio, nei meilės, nei vilties toli, kol išmoksi dauginti begalybę iš begalybės, amžinybę iš amžinybės. Tik visiškai pasinėrimas Dieviškum suteikia ramybę ir dangišką palaimą.

Keli prie dieviškumo grindžia meilę.

Meilė, vien tik meilė išmoko mane sigilinti visus dalykus slėptiniuose ir savo paties minčių paslaptingose gelmėse, - skelbia Milašius, tuo pabrėždamas, kad meilė yra glaudžia visi mistikos pradai, kad meilė - tai išganyimo laiptai. Kiekviena akimirka tarsi amžinybė, o amžinybė - tik akimirka.

Žmogaus gyvenimo akimirka aš multiplikuoju pasitelkęs meilę.

Pagal Milašiaus mistines pažiūras, - *Dievas yra Meilė*. Toji Meilė yra visagalė. Ji yra visko centras: *Alfa* ir *Omega*, pradžia ir pabaiga.

Poema misterija „Mefibosetas“ nagrinėja nuodėmą ir atgimimo paslaptį. Atgimimas ateina per meilę, kuri panaikina nuodėmą ir nuvalo žmogaus sielą taip, kad ji pasidaro baltesnė už sniegą. Biblijos Dovydas žvelgia ties meilės žvilgsniu ir sulaukia dabarties akimirkas. Meilė sudvasina jo gyvenimą tada, kai nuovargis kviečia mirtį, kai pasaulio turinys nyksta iš jo atminties. Ieškojimas amžiną būties paslapį gimsta iš neištikimybos Meilei ir Skausmui.

Milašiaus mistika nagrinėja ne vien metafizines problemas. Ji nuolat krypta žemyn ir žemei skelbia moralinius bei etinius idealus.

Neapsakomas skausmas pripildo mano širdį, kai man stau apie savo brolius, paskendusius nakties tamsoje, -

Lemiuelio I pomis sako Milašius. Filosofiniuose ir mistiniuose kūriniuose neretai pasigirsta graudus rašytojo skundas, kad žmogus užmiršo aukotį, kad paskendo egoizme, kad melas užvaldė visą žmogų. Melas pila nuodus pačioms dalykams esmėms:

Žmogus pradėjo meluoti kitam - savo broliui. Koks baisus dalykas! Tai naikinimas ir griovimas visos būties (Slėptiniai).

Melagis praranda ryšį su savo esme, suniekina savo substanciją, parduoda sielą. Melas sugriauna kūną ir sielos ryšį.

Kaip baisu, kad nebūtų ryšio tarp vidinio pasaulio meilės ir išorinio pasaulio grožio! Tiek daug melo, kuris uždengia dieviškosios Būties Saulį! Kokia baisuma, kai žmogus dedasi skeptiku, o iš tikrųjų tiktai paprasčiausias melagis!

Kiek daug tuščių išpuikių turi žmogaus siekimai! (Slėptiniai)

Veikal „Ars magna“ („Didysis Menas“) filosofas dedikuoja ateities žmogui. Sakosi, kad t veikal rašo ne tiems, kurie yra paskend tuš ioje puikyb je ir baisaus melo klampyn je, o tiems, kurie laikosi amžinosios Tiesos princip . Kiekviena to veikalo eilut pulsuoja didele viltimi ir galingu tik jimu šviesia žmonijos ateitimi.

Kad ir koks b t žmoni prastumas bei nuod mingumas - tik kime amžin ja Meile.

Visur viešpatauja blogis, nevilts, skausmas. Ta iau ta nevilts turi tiek daug didvyriškumo! Toje visuotin je neigimo prarajoje - tiek daug nepalaužiamo tik jimo!

Aš myliu savo amži . Stebiuosi ir g riuosi juo. D koju Viešpa iui, kad Jis man leido gyventi kaip tik šioje epochoje, kada jud jimas pasiek savo virš n , iš kurios tur jo prasiveržti naujojo gyvenimo versm (Ars Magna).

Iššifruota šv. Jono Apokalips - tai sp jimas apie visuotin gaisr , kuris gresia sunaikinti vis pasaul . „Apokalips “ buvo išleista 1932 metais. Joje sp jama, kad netrukus prasid s karas, kurio priežast Milašius tiksliai nusak , atskleid karo padarinius.

Visuotinis gaisras - j rengia vair s politiniai aspektai bei imperializmas - b tinai turi prasiveržti ir sukelti t baisi katastrof , kuri numatyta pranaš ir evangelist kaip baism . Tod l filosofas jau ia pareig sp ti valdovus.

Mums užd ta pareiga skelbti š paskutin sp jim akloms ir maištingoms galioms, valdan ioms pasaul .

Šv. Jono Apokalips s dešifravimas pasiekia mistikos ir mokslo gelmes. Tyrin jimais, paremtais egzegez mis ir anagramomis, atskleidžiamos šventos ir paslaptingos tiesos: šventoji Dievo vizija, realizuota už laiko ir erdv s rib . Pratarm je autorius sako:

Po 37 met darbo, skirto filosofijai ir seniausi laik istorijai, - mums buvo suteikta malon suvokti tam tikrus vokabulus, kurie mums pad jo metafiziškai dešfruoti pagrindines Biblijos pranašystes, o svarbiausia - šv. Jono Apokalips . Aš, kaip praktikuojantis katalikas, visada tik jau, kad didysis Apreiškimas, kur m s Viešpats J zus Kristus atskleid savo mylimiausiam apaštalui, - turi savyje dvi dieviškas tiesas: viena yra susijusi su laikin ja Bažny ios raida per amžius, o kita - dvasin , skirta paskutin s kartos krikš ionims, kurie yra pašaukti dalyvauti kuriant nauj j karalyst .

Gerai suprastami, kokie svarb s ir reikšmingi šio švento teksto skyriai, poskyriai, eilut s - mes su dideliu atsakomyb s jausmu siek me, kad dešifravimas b t aiškus.

Šifruodamas Biblijos kriptogramas, O. Milašius nustat finalin period . Jis pranašavo, kad Amerika, toji aukso stabo garbintoja, bus sunaikinta ugnimi, Anglija - ugnimi ir vandeniui, Rusija - kosmine katastrofa.

Nepaisant ši baisybi, jis reg jo šviesi ateities vizij. Tie bais s socialiniai ir politiniai sukr timai - tai tarsi arklas, išpurenantis žem s jai. Šiaip ar taip, moksliniai tyrin jimai sudr kina s klos gr del, kuris, sušildytas atgimimo saul s, išleis vešlius daigus. Oskaras Milašius skelbia šviesi ateit, galing dvasios renesans. Prie dvasinio žmonijos atgimimo daugiausia prisid s moteris. Ji bus ramintoja ir dvasinio renesanso žadintoja bei puosel toja. Ta iau rašytojas sp ja, kad prie dvasinio atgimimo prisid s tik tokia moteris, kuri savo širdyje saugo ir puosel ja amžinojo moteriškumo pradus - švent meil s ir pasiaukojimo kibirkšt. Savo šviesios ateities vizijoje jis nuolat mini lietuv moter, kuri nepal žta, bet dr siai eina meil s ir pasiaukojimo keliu. Gal lietuv s moters kent jimai, dvasin stipryb bei auka ir yra ta dvasinio atgimimo kibirkšt l, kuri žiebs skais i dvasinio atsinaujinimo liepsn.

Milašius itin pabr žia, kad Lietuva yra pašaukta atlikti didel vaidmen Europos ir viso pasaulio ateityje. Apokalips s baltas žirgas su baltu raiteliu pasirodys kaip blogio nugal tojas, kaip tiesos skleid jas. Po vis baisybi ir nelaimi jis atneš ties, meil, palaim. *Baltas žirgas ir baltas raitelis - tai lietuvi tautos herbas*, - pabr žia Milašius ir su pasididživimu priduria, jog jis taip pat es s lietuvis, kad jo prot vi T vyn - tai Lietuva, tas nuostabus kraštas, kur *dangus toks išblyšk s virš šios li dni susim s iusios šalies*.

Oskaras Milašius iššifravo Lab navos ir Kauno vardus, amžintus dieviškajame plane, kaip dvasinio atgimimo tašk. Taigi giliausi ir paslaptin giausi reiškiniai yra susij su Lietuva. Galb t pranašiškas Milašiaus žvilgsnis nepraslydo ir pro dabarties gadyn, gal jis reg jo ir t tragišk Lietuvov kov d l laisv s, tiesos, žmoniškumo, d l tik jimo... Gal reg jo visus tuos Lietuvos didvyrius ir kankinius. Dievas suteik malon Lietuvai, nes iš jos kilo pranašas, surad s Dovydo rakt, kuris pad jo atskleisti ne tik *Apokalips*, bet ir kitas didžias paslaptis. Ta iau dar neat jo t paslap i atskleidimo valanda.

Oskaro Milašiaus metafizinuose svarstymuose dažniau skamba džiaugsmas negu minorin gaida. Jis tiki šviesia žmogaus ateitimi, galingu dvasios renesansu.

Aš atskleidžiau tau didel paslapt. Tu jau esi saul tos Ateities gyventojas. Reliatyvumo amžius jau pra jo. Prasideda dvasios era.

Religija ir mokslai turi sudaryti neišardom s jung ir remti vienas kit. Mokslo ir religijos vienov atneš žmonijai dvasin renesans.

Mokslininkai atsisakys beprasmišk skai iavim ir siklausys, k sako Amžinoji Išmintis.

Bus kurtos žem s Jungtin s valstijos, kuriose viešpataus ne statymai, bet meil, pagr sta absoliu iu pasiaukojimu. Tas laikas jau netoli.

Tai bus naujasis pasaulis erdvės laiko ir šventos Dievo vizijos, priešingos ankstesnės pasaulio vizijoms, iš kurių viena žuvo tvano vandenyse, o kita - joje mums skirta dar gyventi kelerius metus - privalo būti sunaikinta dangaus ugnies.

* * *

Aš netur jau laisvės nusidėti, kaip kiti žmonės. Iš pradžių Dievas saugojo mane nuo nuodų, uždedamas man neryžtingumo, pasibjaurėjimo, religinius ir šeimos varžtus. Pavojingai akimirksniu pasigirdavo vidinis balsas, primindamas man visas dogmas, visus Dievo sakymus.

Mūsų giminiams gyvieji ir mirusieji taip pat susirinkdavo man teisti. O jeigu ir tai nepadavo, man artimiausias ir mylimiausias žmogus ryždavosi mirti ir išsikasti kap tarp nuodų ir mano troškimų.

(Fransua Moriakas, 1885-1970, prancūzų rašytojas, dramaturgas ir žurnalistas, Nobelio premijos laureatas)

MINTYS SUSIM STYMUI

Vaidevutis [kun. Karolis Garuckas SJ]

MEIL NEPAVYDI

Gražu užjausti kitą nelaimę, bet dar gražiau nepavydėti kitam laimės, džiaugtis, kad yra pasaulyje laimingi žmonės, kaip motina džiaugiasi savo vaikais, kai jiems gera gyventi.

Džiaukitės su linksmiais, verkite su verkiančiais, - sako mums Kristaus apaštalas. Bet ar yra pasaulyje tikrai laimingi žmonės? Ar ši žemė nepasidarė kaip dykuma, kaip ašarų ir ištrūkimų mišras?

Jeigu, žemėje, tikrai nebūtų vieno laimingo žmogaus, tada galima pakelti akis aukštesnį dangų ir pasižiūrėti Dievui, šventuosius. *O beata Trinitas! - O palaimintoji Trejybė!* - kartodavo šv. Pranciškus Ksaveras, nenusakomo džiaugsmo pagautas. *O palaimintoji Trejybė* - visos laimės jūra! Nuo amžių Tu, Dieve, esi ir būsi laimingas. Tos laimės niekas ne stengs iš Tavo atimti: nei karai, nei pikti žmonės, nei laiko dantys - niekas ir niekad, niekas nieko Tau negalės padaryti. Tu - laimės jūra! Tu ir mus ne kam kitam sukuri, kaip laimei ir meilei.

Kristus, atėjusį šiai žemei, nerado sau vietos, kur gimti, buvo persekiojamas, neturėjo namų, kur galvą priglausti, nešė kryžius ir mirė ant kryžiaus.

baisia mirtimi. Bet dabar *Kristus jau nebeken ia*, - skelbia mums Jo apaštalas. Kristus viešpatauja ir Jo viešpatavimui nebus galo.

Nebeken ia taip pat ir apaštalai Petras su Pauliumi, Jok bas su Jonu... Nebeken ia ir visi kiti, kurie, kaip sako Šventasis Raštas, *perejo per vanden ir ugn*, kent šalti ir karšt, baim ir nusivylim, bais troškul, tiesos ir meil s, t vyn s ir sav j ilges. J k nai buvo išniekinti, lyg jie net paties Dievo ir net po mirties b t buv užmiršti.

Štai kaip jie dabar laikomi tarp Viešpaties mylim j ir švent j :

Teisi j sielos Dievo rankose. Neišminting j akimis jie atrodo mirštantys ir j iš jimas laikomas neganda, ir j atskyrimas nuo m s - sunaikinimu; tuo tarpu jie yra ramyb je.

Džiaukit s su linksmaisiais! - Džiaukim s, nes ir mes esame pašaukti su šventaisiais dalyvauti Dievo meil s laim je. *J s b site nuli d, bet j s nuli dimas pavirs džiaugsmu*, - kartoja Išganytojas. Ir kuo didesnis dabar nuli dimas, tuo didesnis v liau džiaugsmas.

Kas s ja su ašaromis, tas pjaus su džiaugsmu. Jie eina ir verki, berdami s kl. Bet jie gr žte sugr š su džiaugsmu, nešdami savo p dus (Ps 115).

Jeigu taip, tai jau dabar galime džiaugtis net šio pasaulio vargais. O pavyd ti - reiškia trokšti ko nors sau, k kitas turi. Bet jeigu ir vis pasaul laim tume, k mes su juo veiktume? Argi jis gal t mus pasotinti? Žmog laiming padaryti gali tiktai vienas Dievas, bet Dievo visiems užtenka - Jis yra begalinis. Tod l *meil nepavydi*, pavydo kirminas jos širdies negrauzia. Ji nori kit užjausti ir jam pad ti nelaim je, bet taip pat moka džiaugtis ir kito laime. Jeigu ia, žem je, teb t visur nyku ir li dna, tada: *Sursum corda - aukštyn širdis!* - ir mums niekada nepritr ks nei j g, nei tyro džiaugsmo.

O palaimintoji Trejyje! O visi Šventieji, paskend laim s j roje, pamokykite ir mus džiaugtis tikru džiaugsmu!

M S PROBLEMAS

Leslis Vaterhedas

IRZLUMAS IR DEPRESIJA

Viena didžiausi pareig pasaulyje - pad ti vieni kitiems gyventi. Tai menas, kur visi privalome kurti. Jeigu paj gsime sukurti savyje harmonij ir pusiausvyr, gyvenimas taps visiškai kitoks. Tikroji darna - teisingas santykis su aplinka, žmon mis ir Dievu. Laimingiausios pasaulyje sielos yra tos, kurios prisitaik joms skirtoje aplinkoje arba privert prisitaikyti aplink visais atvejais asmenyb s j gos teigia save, vairiai reaguodamos tikrov .

J zus išeikvojo daug kantryb s ir laiko, rodydamas žmon ms tikr j gyvenimo keli . Nors Jo žodžiai tiek daug svarstyti, j reikšm nenublan-ko per 2000 met ir Jis niekada dar nebuvo iki galo suprastas.

Tiesa, sik nijusi žodžiuose, gali eiti pro siauras duris, - primena Tenisonas. Klausydami s J zaus, žmon s jaut džiaugsm , ka-dangi ir labiausiai pažemintieji Jo žodžiuose jaut gyvenimo vert : jaut , kad gyvenimo Šeiminkas puikiai žino j problemas, suprato tai, kas ver ia gyvenim matyti turtingesn ir prasingesn negu iki tol - jie tru-put pramoko gyvenimo meno. Pavyzdžiui, J zus daug kalb jo apie gyve-nimo r pes ius ir vargus. Jis žinojo, kad r pes iai sekina prot ir yra bevaisiai. Niekas geriau neišreiškia poži rio r pes ius, niekas geriau neparodo žmogaus vidaus pasaulio supratimo ir r pinimosi juo, kaip Kal-no pamokslas - ia kalbama apie Dievo meil ir šveln r pinim si lelijo-mis ir paukš iais.

Depresija ir irzlumas - tai problema, su kuria vienaip ar kitaip susiduria kiekvienas. Depresija - viena labiausiai užkre iam sielos negali . Vienam žmogui reikia gydytojo, kitam - dvasininko, tre iam - psichologo pagalbos. Vienam tr ksta simpatijos, kitam maisto, bet visiems tr ksta jo supratimo.

Sutinkame ir irzli žmoni . Kartais tikrai tos dvi b senos egzistuoja kartu, bet dažnai ta pati negalia vieno žmogaus sieloje reiškiasi kaip gili depresija, kito - kaip irzlumas. Irzl asmen lengvai suerzina smulkme-nos, jo irzlumas prasiveržia priklausomai nuo poveikio stiprumo. Toks žmogus liguistai jautrus viskam.

Pirmiausia nor iau panagrin ti š klausim , remdamasis žmogaus fi-zilogine prigimtimi ir negaliomis, paskui pažvelgti kaip psichologin ir dvasin problem , pagaliau pasi lyti išeit .

Pirmiausia reikia ieškoti problemos priežas i . Tai fizin žmogaus dis-harmonija. Mes be galo nustebsimė sigilin Nauj j Testament ir pa-mat , kokia reikšm jame skiriama k nui. Šv. Paulius sako:

Ar nežinote, kad j s k nas yra šventov jumyse gyvenan ios Šven-tosios Dvasios, kuri gavote iš Dievo, ir kad j s nebepriklausote patys sau? Iš ties esate brangiai nupirkti. Tad šlovinkite Diev savo k nu (1 Kor 6, 19).

Filipie iams jis taip rašo:

Aš karštai laukiu ir turiu vilt , jog anaip tol neliksiu sug dintas, bet kaip visuomet, taip ir dabar Kristus bus viešai išaukštintas mano k ne - nesvarbu, ar gyvenimu, ar mirtimi (Fil i, 20).

Šv. Jonas savo evangelijoje sako:

Betgi jis kalb jo apie savo k no šventykl .

Argi nežinote, kad j s esate Dievo šventov ir jumyse gyvena Dievo Dvasia, -

sakoma Naujajame Testamente, kur žmogaus k nas yra laikomas iš Dievo paveld ta šventove. Visai suderinamas su Naujuoju Testamentu yra ir

mokymas, kad mes privalome kuo geriau k n apr pinti. Ne tik liga, bet ir per menkas d mesys k nui yra religijos priešai.

Sveikas k nas - sielos svetain , palię s - kal jimas, - sako filosofas Frensis Bekonas. Maksimali sielos veikla negalima atsiskirti maksimaliai panaudoti fizin veikl . K nas duotas tam, kad dvasia tur t kuo geriausi priemon save išreikšti, kitaip tariant, j s negalite b ti tokie geri, kaip tur tum te, nebent esate maksimaliai save apvald .

Daugelis iš karto tuo suabejos, sakydami: *Negali b ti, kadangi didžiausi šventieji buvo didžiausi kent tojai.* Atsakau: *Jie tapo šventaisiais ne dėl to, kad kentejo, jie tapo šventaisiais nepriklausomai nuo iškent t skausm .* Kent jimai žadino ir šauk j sielas, ir šventieji, didvyriškai juos pakeldami, blog pavert g riu. Bet jeigu j dvasia kitokiu b du b t žadinama lygiai taip pat stipriai, jie irgi b t pasiek dvasios pilnat , išsiugd tobul charakter .

Ši išvad galima patirti dvejopai. Pirma, skausmas neduoda jokio savaiminio efekto, t. y. kad k no liga teikt sveikat sielai: iš tikro nat ralus kent jim rezultatas yra depresija ir irzlumas. Jeigu jus ištinka podagra, suskausta dant ar sutrinka virškinimas, juk j s nesim gaujate tais skausmais, o tuoj pat skubate pas gydytoj ; ir labai nusteb iau sužinoj s, kad danties p lins jums pad jo pasidaryti šventesniems.

Antra, turime pakankamai duomen sitikinti, kad J zus buvo puikios sveikatos. Žinome, kad Jis buvo pavarg s, bet niekada nesame gird j , kad b t sirg s kokia liga. Ar J zus b t tobulesnis, jeigu Jo k nas neb t buv s toks puikus indas Jo dvasiai?

Parodykime didel ir nuošird r pinim si tais, kurie, nepaisydami alianan i k no tr kum , spindi dvasios tvirtumu ir daro mums g d . Bet jei jie staiga išsivaduot iš savo negalios, kuri yra fizin , ar jie ne gyt daugiau j g g riui, kadangi dvasia tur t tobulesn rank ?

K no negalios gimdo depresij ir irzlum . Gerai atsimenu, kaip homiletikos profesorius teologijos koledže, kur aš mokiausi, sakydavo: *Nedarykite šeštadien nieko, kas sukelt jums fizin išsekim sekmadien .* Jis si l mums patiems patikrinti ir gyventi taip (esu tikras, kad tai tiesa), kai dvasin s ir intelektin s vertyb s pasiekia apog j , kai k nas paj giausias. Tai patvirtina ir mano paties patyrimas. Daug didesn džiausm ir religijos bei Dievo spinduliavim jau iu tada, kai k nas trykšta sveikata, sakykim, po šaltos ryto vonios arba po vakarin s golfo partijos, negu tada, kai jis š la arba apimtas gripo.

Ne mano tikslas nagrin ti fiziologines priežastis, kurios gali sukelti depresij ir irzlum , bet visiškai galimas dalykas, kad j s kepenys pasakys *ne* Dievui. Yra keletas lengvai ištaisom psichofiziologini dalyk , nuo kuri priklauso poži ris gyvenim , pavyzdžiui, liauk sekrecijos sutrikimai, vandens stoka organizme, bloga medžiag apykaita, persivalgymas, nepakankamas vaisi ir daržovi kiekis, vengimas mankštos, miego

stoka ar perteklius. Visa tai gali aptemdyti langus, pro kuriuos siela žvelgia pasaulį. Žmogus suvalgo agrast pyrago šeštadienio vakare, vienuoliktą valandą, o sekmadienį stebisi, kad nemato Dievo. Nuostabu, kaip iš viso jis gali k nors matyti! K nas iškreipia jo dvasi .

sivaizduokime, kad ži rime aliejį lemp , esan i už šimto jard . Jeigu ji neryškiai švie ia, galimas daiktas, kad dagtis neištraukta arba stiklas nešvarus. Nepriklausomai nuo priežasties, lempos efektas toks pat. Pažvelkime savo dvasi , kaip lemp , sav j ego, tik j save. J s k nas - tarsi lempos stiklas, per kur šviesa pasiekia pasaul , tarpininkas, per kur vyksta bendravimas su žmon mis. Jeigu j s skleidžiama šviesa blausi, galimas daiktas, d l to kalta liepsna, t. y. kažkas negera yra j s viduje, j s dvasioje; bet taip pat galimas daiktas, kad dvasia sveika, tik lempos stiklas apr k s. Kitaip tariant, k nas d l vienoki ar kitoki priežas i n ra tobulas dvasios nagis. N ra nuod m sirgti, bet nuod minga sirgti dažniau negu reikia.

Kita vertus, ia slypi ir didel pagunda. Pavyzdžiui, moteris apie 45-uosius ir vyras apie 65-uosius metus išgyvena laikotarp , kai k ne vykstantys pakitimai gali sukelti irzlum ir depresij . Kai kurie puik s žmon s d l to labai g dijasi ir net sielvartauja. Panašiai b na ir tada, kai žmogus ima sveikti po ligos. Visiems šitiems žmon ms galima pasakyti:

B kite ram s - d l visko kalta ne liepsna, o tik lempos stiklas. Toji b sena n ra tikroji j s prigimtis, o tik iškreiptas jos reiškimasis. Kai stiklas bus išvalytas, lempa v l suspind s. Pabandykite, kiek paj giate, nugal ti savo silpnum ir padaryti švies ryškesn . Jums bus malonu sužinoti, kad kaltas stiklas, o ne liepsna.

Jeigu pasijuntame tap depresijos ir irzlumo aukomis, pirmiausia vertinkime fizinius simptomus. Iš tikr j geras patarimas: *Eikite ir nuodugniai išstirkite savo sveikat pas ger gydytoją* . Tiesiog religin tragedija, jeigu ne tik patys esate prisl gti ir irzl s, bet ir kitus užkre iate savo depresija ir bloga nuotaika tais atvejais, kai, anot Krašeno (*Kraschen*), užtekt šeši pens atnaujinti j s tik j imui Dievu ir žmogumi.

Daug kas paklaus, kod l depresija bei irzlas, nors galb t ne fizini priežas i sukelti, n ra iš esm s paveld ti kartu su temperamentu. Kadangi temperamentas yra psichologin s kokyb s ženklas, nor iau palikti j v lesniam nagrin jimui; galiu tik tiek pasakyti, kad j s nepaveld jote temperamento gatavo. Jis yra ne toks paveldimas, negu buvo manoma anks iau. Mes turime sugriauti š viltinę teigin . Pavyzdžiui, n vienas vaikas negimsta kupinas nerimo ir baim s, bet jeigu vaikyst praleista tarp žmoni , paskendus i r pesiuose, kuri baim bei žiaurum atspindi j kalba ir visas poži ris gyvenim , tai vaikas, nuolat matydamas blog , išaugs toks, kuriam pasaulis atrodo siaubinga vieta gyventi. D l to turime r pintis vaikais, sl pti savo baimes, jeigu nepaj giame j nugal ti. Depresija ir nerimas gyjami, vadinasi, jeigu tai mums gresia, turime b gti, to išvys nereikia prisileisti.

Teisingai lotyn patarl sako, kad proto ir k no sveikata turi eiti kartu: *Mens sana in corpore sano*. Taip pat teisinga, kad jei sveikas k nas, tai sveika ir siela. Fiziniai pratimai, šaltas vanduo, saul s vonios, šviežias oras, tonizuojantys vis organizm , daugeliui žmoni išsklaidys depresij bei irzlum ir atnaujins tik jim Dievu ir pasauliu. Jei mes religingi, vadinasi, trokštame vis savo b tyb paaukoti Dievui. Jam mes negalime pasi lyti mažiau, negu tai, k turime geriausia. Pasi lykime Jam drausming ir darn k n , kaip rank - tiek tobul , kiek paj gsime sukurti. Jeigu k nas yra šventov , padarykime j tok švar ir graž , kiek manoma.

(Iš kn. D. Leslie Weatherhead. *Psychology and Life*. [Pareng Al Po iulpait])

ISTORIJOS PUSLAPIAI

S. Tautgina [Kazimieras Šapalas]

600 MET NUO LIETUVOS DIDŽIOJO KUNIGAİKŠ IO ALGIRDO MIRTIES

1977 m. sukako 600 met , kai mir Lietuvos didysis kunigaikštis Algirdas, drauge su K stu iu vald s Lietuv nuo 1345 iki 1377 met . J valdy mo laikotarpis buvo vienas iš garbingiausi Lietuvos istorijoje. XIII a. pirmojoje pus je kurt Lietuvos valstyb vald suman s ir gab s valdovai: Mindaugas, Traidenis, Vytenis, Gediminas, K stutis, Algirdas, Jogaila ir Vytautas. Jie, kaip pažymi istorikas Vladimiras Pašuta, buvo ne tik didieji valstyb s veik jai, bet ir žym s karo vadai (1, p. 331), suk r didel valstyb , siekusi Baltijos ir Juod j j ras, Volgos, Okos aukštupius ir Dono up . XIII-XV amžiais Lietuvos valdovai atliko didingus žygius, kuri gali pavyd ti ne viena tauta. Vienas žymiausi ši žygi organizatori ir vykdytoj buvo didysis kunigaikštis Algirdas.

Jo gimimo metai n ra žinomi. Neaišku, kaip prab go ir jaunyst . Iš t vo Gedimino jis gavo valdyti Kr v ir Vitebsko kunigaikštyst . { istorijos aren jo dar prieš tapdamas Lietuvos didžiuoju kunigaikš iu. Rus metraš iai Algird mini, rašydami apie Gedimino žygius ple iant Lietuvos ribas pietus. Be to, 1341 m. jis puol Možaisk , o 1342 m. at jo Pskov , kur buvo siverž s Livonijos ordinas. Algirdas už m Lietuvos didžiojo kunigaikš io sost , jau tur damas patyrimo karo lauke ir politin je arenoje.

1341 m. staiga mirus Gediminui, Lietuvos didžiuoju kunigaikš iu tapo Vilniuje gyvenantis Gedimino s nus Jaunutis. Lietuvos valstybei apginti ir jai išlaikyti buvo reikalingas sumanus ir veiklus valdovas. Iš vakar pus s Lietuvos valstybei didel gr sm k l Kryžiu i ordinas, kuriam Vokietijos imperatorius 1337 m. dviem aktais buvo padovanoj s Lietuv .

Viduramži supratimu, pagoni žem buvo *terra nulius* - niekam nepriklausanti, kuri gal jo laisvai dalytis to meto galyb s - imperatorius ir

popiežius. Rytuose buvo didelė, grėsminga Aukso Ordos valstybė, su kuria dažnai tekdavo susidurti Lietuvos valdovams, varžantis dėl Rusijos žemių. Pietuose dėl Volyns jo ginas su lenkais. Jaunutis, anot rus metrašio, *nebuvo narsus* ir jam buvo sunku susidoroti su tais uždaviniais, kuriuos anuomet turėjo spręsti Lietuvos didysis kunigaikštis. Todėl gabesni bei žvalgesni broliai Algirdas ir Kstutis sutarė nušalinti nuo sosto Jaunutį ir didžiojo kunigaikščio valdžią paimti savo rankas. Kstutis, valdęs Trakus, 1345 m. žiemą paslapčia vedė savo kariuomenę Vilniaus pilies su m. Jaunutį. Sargybos padedamam Jaunui pavyko pabėgti mišką, bet buvo sugautas. Kstutis iš Vitebsko parsikvietė Algirdą ir jam perdavė didžiojo kunigaikščio valdžią. Jaunui duota valdyti nedidelį Zaslavlio kunigaikštystę.

Pam valdžią abu broliai sutarė, kad palaikys vienas kitą prieš išorinius ir vidaus priešus, o visus užkariautus miestus bei valstybes pasidalys pusiau. Šito susitarimo, kaip reta istorijoje, abu valdovai ištikimai laikėsi vis gyvenimui ir vienas kitam padėjo svarbesniuose darbuose ir rengiamuose žygiuose. Algirdas gavo valdyti Vilniaus kunigaikštystę su Lietuvai priklausančiomis rytinėmis sritimis, o Kstutis - vakarines sritis ir Polocką su Vitebsku. Kiti broliai beveik be pasipriešinimo pripažino Algirdą didžiuoju kunigaikščiu. Tik Jaunutis buvo išbėgęs Maskvą, o Narimantas - pas totorius, bet negavė ten paramos grėžo atgal Lietuvai ir su broliais susitarė skirtose žemėse: Jaunutis - Zaslavlyje, netoli Minsko, o Narimantas - Pinske.

Algirdas užėmė didžiojo kunigaikščio sostą, jau turėdamas aišką politinę programą. Jis buvo uždaro būdo ir nemėgo iš anksto skelbti savo sumanymų. Bet jo politiniai planai aiškiai atsiskleidė 1358 m. atsakyme Vokietijos imperatoriui Karoliui IV, kai šis Algirdui ir Kstutiui pasiūlė krikštytis. Algirdas sutiko krikštytis, bet iškilus lyg, kad vokiečiai negrasint Lietuvai ir kad būtų grąžintos lietuvi gyvenamos žemės. Jis pareikalavo, kad Kryžiuočių ordinas paliktų Pabaltijį ir išsikeltų rytų stepes ginti Europos nuo totorių, kad lietuvi žemės vakarus nuo Nemuno iki Priegliaus ir Alnos upių, Kuršas ir Latgalą būtų grąžinti Lietuvai, kad vakarai netrukdyt Lietuvai užvaldyti rus žemių. Šie reikalavimai rodo, jog Algirdas buvo užsibrėžęs Lietuvai grąžinti vokiečių užkariautas lietuvi gyvenamas sritis ir savo valdžioje sujungti rus žemes. Ši Algirdo politinė programa iki XVII a. buvo kelrodis kitiems Lietuvos valdovams.

Tokio plataus užmojo programą gyvendinti nebuvo lengva. Labiausiai ji susikirto su Vokiečių, arba Kryžiuočių, ordino interesais. Ordinas tuomet gyveno savo žydėjimo laikotarpį. Jo kariuomenė buvo geriausiai organizuota ir apginkluota. Ją nuolat rėmė iš kitų šalių atvykstantys valdovai ir riteriai, kuri vieni norėjo sigyti naują valdą, kiti troško kovos lauke pasižymėti ir pagarsėti. Nuolatiniuose žygiuose išmankštinta Ordino kariuomenė buvo lanksti ir kupina energijos. Užėmė Dauguvos, Nemuno

ir Vyslos žiotis, valdydamas ilg Baltijos pajūrio ruožą, Ordinas kontroliavo svarbius prekybos kelius, turėdamas iš to dideles pajamas. Kryžiuoiai sukaupta nemažus turtus, išaugo miestai ir tvirtos pilys. Ordinar m stipriausiasio pasaulio jūgos - imperatorius ir popiežius. Algirdo valdymo metu Ordino priešakyje stovėjo žymiausiasis jo magistras Vinrichas fon Kniprode. Stipri Vakarų jūga remiamas, Ordinas ne tik neketino pasitraukti iš užimtų žemių, bet, priešingai, atkakliai siekė užkariauti imperatoriaus jam dovanotą *terra nullius* - lietuvių gyvenamą teritoriją - ir likviduoti Lietuvos valstybę.

Algirdui valdant, kryžiuoiai veržimasis į Lietuvą buvo pats stipriausias ir atkakliausias per visą Lietuvos istoriją. Jų kronikos nurodo, kad per 32 Algirdo valdymo metus Kryžiuoiai ordinas puolė Lietuvą 70 kartų, o Livonijos ordinas - 30 kartų. Lietuviai per tą laiką kryžiuoiai žemes padarė 30 žygių, o Livonijai - 11. Iš viso vokiečiai puolė 100 kartų, o lietuviai - 41 kartų. Vidutiniškai kasmet vyko po 4-5 susirėmimai. Tai buvo nuolatinis Lietuvos krašto alinimas ir lietuvių kraujo liejimas. Tos atkaklios kovos rodo, jog prieš didelį vokiečių jūgą Algirdas ir Kęstutis gebėjo pastatyti jai lygią lietuvių kovinį jūgą, nes per 32 kovų metus nei viena, nei kita pusė savo priešą nepalaužė ir valstybių sienos liko nepakitusios. Šios atkaklios grumtynės taip pat rodo nepaprastą senovės lietuvių ištvėrį, narsą ir ryžtą apginti tėvų žemę ir išlaikyti savo nepriklausomą valstybę.

Nei Algirdui su Kęstutiu nepavyko palaužti Ordino jūgos, nei vokiečiams paklupdyti lietuvių. Vakaruose Algirdo politinė programa liko nevykdyta. Ko nepavyko pasiekti Algirdui su Kęstutiu, tai iš dalies padarė pėdiniai Jogaila ir Vytautas: ties Žalgiriu jie nugalėjo Kryžiuoiai ordiną, palaužė jo karinį galią ir tuo pašalinę beveik 2 šimtus trukusių mirtiną grėsmę lietuvių tautai.

Kryžiuoiai nuolatinis nepalaužiamas brovimasis Lietuvai, dažni siveržimai jos gilumai, plėšimai ir žudymai, moterų ir vaikų išvedimas nelaisvę silpnino lietuvių tautos ekonominę galią ir mažino jos gyvųjų žmonių jūgą. Už Ordino pečių stovėjo Vokietijos imperija ir visas Vakarų pasaulis. Jam pagalbą atėdavo apsiginklavę valdovai ir riteriai su palyda ne tik iš Vokietijos, bet ir iš Anglijos, Prancūzijos, Ispanijos, Italijos ir kitų Vakarų Europos kraštų. Ordinas turėjo beveik neišsenkamą rezervą savo jūgoms papildyti.

Lietuviai galėjo sulaikyti kryžiuoiai veržimaisi ir apginti savo valstybę tik pastatę prieš vokiečių smogiamą jūgą jai lygią savąją pasipriešinimo jūgą. Negausiai lietuvių tautai reikėjo surasti naują rezervą savo jūgoms papildyti. Toliaregiai Lietuvos valdovai to rezervo ieškojo Rytuose. Todėl, kovodami žėbtinomis kovomis su vokiečiais, jie kartu vykdė ir ekspansiją rytus, siekdami užvaldyti didelius rusų gyvenamus plotus ir iš ten gauti jūgą panaudoti vokiečių veržimuisi atremti ir savo valstybei išlaikyti. Negalima

pritari J. Žiugždai ir kitiems dabartiniams lietuvi istorikams, kurie ro-
din ja, jog *Lietuvos feodal ekspansija, j didžiausio d mesio nukreipi-*
mas rus žemes silpnino Lietuvos pastangas ir siekimus atkovoti iš
ordino j pagrobt sias žemes (Lietuvos tsr istorija, t. 1, p. 90). Ekspansija
rus žemes ne silpnino, bet, priešingai, stiprino pastangas ir pad jo su-
organizuoti j gas vokie iams atremti ir lietuvi tautos laisvei apginti, jos
egzistencijai išlaikyti. Juk ir pats Žiugžda raš , kad *Vytenis su dideliu*
skai iumi lietuvi ir rus išvijo kryžiuo ius iš Lietuvos Pr sij (p. 93).
Rus ginkluotas j gas kovai su vokie iais panaudojo ne tik Vytenis, bet
ir Gediminas, Algirdas bei Vytautas. Lietuvos valdovai mat , kad vokiška-
jam *Drang nach Osten*, žengian iam per Lietuv , keli gal s pastoti tik
didel ir stipri organizuota j ga. Toki j g Lietuvos valdovai ir k r ,
pl sdami Lietuvos valstyb s ribas rytus.

Algirdo programa užvaldyti rus kraštus nebuvo nauja, bet t sinys
politikos, kuri prieš Algird jau ved kiti Lietuvos valdovai, pradendant
Mindaugu. Dauguma rus žemi tuomet buvo totori Ordos valdžioje. Jos
chanas savo nuoži ra sodino sost ir šalino rus kunigaikš ius, reika-
lavo mok ti nemaž duokl ir su ginkluotais daliniais pad ti chanui vyk-
dyti jo karo žygius. Rusai, totori spaudžiami, nerod didesnio pasipriešini-
mo Lietuvos valdov vykdomai ekspansijai ir kartais net savo noru pasi-
duodavo didžiojo kunigaikš io valdžiai. Lietuviai rusams rod didel tau-
tin ir religin tolerancij , gerb j papro ius, ir tai palankiai juos nuteik .
Sutardami su lietuviais rusai keli šimtme i laikotarpyje dalyvavo vi-
suose svarbesniuose Lietuvos valstyb s darbuose ir žygiuose.

Algirdas, vykdydamas ekspansij rytus, didžiausio pasipriešinimo su-
lauk iš Maskvos. Gediminui valdant, Maskvos kunigaikštis Ivanas Kali-
ta, prisimeilins Aukso Ordos chanui, gavo didžiojo kunigaikš io titul ir
prad jo prie Maskvos jungti kitas rus kunigaikštystes. Su Maskva Algir-
das susid r dar prieš tapdamas didžiuoju kunigaikš iu: 1341 m. jis pad jo
Smolenskui, kuris nor jo iš Maskvos atsiimti pagrobt Možaisk . Tap s
didžiuoju kunigaikš iu, Algirdas band sudaryti prieš Maskv sutart su
Aukso Ordos chanu, bet nepavyko.

Lietuvos sienos su Maskvos kunigaikštyste nesusid r , bet Algirdas,
remdamas Tver s kunigaikšt Michail , kuris varž si su Maskvos kuni-
gaikš iu d l didžiojo kunigaikš io vardo, tris kartus žygiavo prieš Maskv .
Algirdas buvo ved s Michailo seser , Tver s kunigaikštyt Uljan . Jam
r p jo ne tik palaikyti savo svain , bet ir susilpninti Maskv . Per pirm j
žyg 1368 m. drauge su K stu iu, Vytautu ir Smolensko j gomis sumuš
Maskvos kariuomen ir prisiartino prie Maskvos. Sudegin miest , apgul
Kremlį , bet neseniai pastatyt jo m rini sien nepaj g sugriauti. Krem-
lius liko nepaimtas, ir Algirdas pasitrauk .

Maskvos didysis kunigaikštis Dmitrijus po met keršijo Tver s kuni-
gaikš iui. Palaikydamas svain , Algirdas sureng antr žyg prieš Maskv .

Sumuš Maskvos kariuomen ir puol Kremlį . Po 8 dien apsupimo su Dmitrijumi sudar paliaubas ir su dideliu grobiu gr žo atgal. Tver s kunigaikštis Michailas, pasinaudodamas Algirdo laimėjimais, iš Aukso Ordos chano išsir pino Vladimiro didžiojo kunigaikš io titul , paverždamas j iš Maskvos kunigaikš io. Tai suk l nauj kar tarp Maskvos ir Tver s.

sikiš s š kar , Algirdas 1372 m. sureng tre i žyg prieš Maskv , priešinink kariuomen s susid r prie Liubecko. Priešakinį Algirdo dalinį susidrimas buvo nes kmingas. Stoti lemiam kov nei viena, nei kita pus nesiryžo. Vieni prieš kitus pastov j kelet dien , sudar taik ir kariuomen s išsiskyr . Tverei nepavyko išlaikyti didžiojo kunigaikš io titulo, o Algirdui - palaužti Maskvos. Algirdas su didesn mis j gomis negal jo ilgesn laik pasitraukti iš Lietuvos, nes nepaliaudami puldin jo vokie iai. Tai buvo viena iš svarbiausi priežas i , d l ko Maskva liko nenugal ta.

Algirdas siek užvaldyti pietinius prekybos kelius ir tur ti iš jim Juod j j r . Jo laikais Lietuva vald didel teritorij , kurios ekonominiam pl timuisi buvo reikalingi saug s prekybos keliai ir iš jimas j r . Vokie i ir Livonijos ordina i, už m Nemuno ir Dauguvos žiotis, Lietuvai užkirto keli Baltijos j r ir trukd prekybai su užj rio kraštais. Nust mus Lietuvos valstyb s sienas toli pietus, buvo reikalingas iš jimas Juod j j r . Romas Bat ra kruopš iai parengtame savo veikal e „Lietuva taut kovoje prieš Aukso Ord “ rašo, jog lietuvi diplomatija suprato, koki reikšm turi pietiniai tarptautiniai prekybos keliai, prieigos prie Juodosios j ros pakra šiuose esan i ital kolonij , nauj slav žemi rezervai Lietuvos didžiosios kunigaikštyst s tarptautiniam svoriui bei karinei galiai padidinti ir sukurti prielaidoms s kmingai atremti Kryžiuo i ordino, popiežiaus, Vakar feodal agresij (p. 299).

Š plan vykdydamas, Algirdas susid r su Aukso Orda, kurios valdžioje buvo žem s šiaur nuo Juodosios j ros. Aukso Orda XIV a. antrojeje pus je patyr didelius vidaus neramumus. Nuo 1357 m. vienas kit išžud 6 chanai. Vidaus kovos t s si ir po 1362 met . Algirdas, matyt, apie ši pad t žinojo ir nusprend užimti Podol , kuri tuo metu vald 3 totori kunigaikš iai: Chadžib jus, Kutlubugas ir Dmitrijus. Kariuomeni susir - mimas vyko prie M lyn j Vanden , kur totoriai buvo nugal ti. Pergal s rezultatai buvo dideli. Algirdas už m Podol s žem ir pietin Lietuvos sien nuk l iki Juodosios j ros, galutinai tvirtino Lietuvos valdži Ki - jevo žem je, kuri jau Gedimino laikais iš dalies buvo Lietuvai pavaldi. Nuk lus Lietuvos sien iki Juodosios j ros, Lietuvos valstyb atskyr Aukso Ord nuo kit Europos valstybi , kurioms neberek jo kent ti d l totori puolim .

Algirdui valdant, Lietuva kelet kart kariavo su Lenkijos karaliumi Kazimieru d l Volyn s ir Hali o. 1340 m. žuvus Volyn s-Hali o kunigaikš iui Jurgiui Boleslovui, to krašto bajorai valdži atidav Algirdo broliui

Liubartui, kuris buvo vedęs Volyns kunigaikštystę. Lenk karalius Kazimieras buvo nužudytas Volyns-Hali o kunigaikštystės svainis ir pareiškęs pretenzijas jo valdytas sritis. 1366 m., susitaręs su Vengrijos karaliumi, jis puolė Liubarto valdomas žemes. Liubartas parėmė Algirdas su savo broliais Kstučiu ir Jaunučiu. Karas su pertraukomis užsitęsė iki 1377 metų. Ginas baigėsi tuo, kad Volyns žemės pasiliko Liubartui, o Hali o - atiteko Lenkijai.

Dar prieš karą su totoriais dėl Podolės, Algirdas prie Lietuvos prijungė dalį Smolensko kunigaikštystės žemių, tuo išplėsdamas Lietuvos valstybės ribas toli pietus. Didelė dalis turėjo totoriams nepavaldžioses Novgorodo ir Pskovo kunigaikštystes.

Lietuvai su Maskva besivaržant dėl rusiškųjų žemių, Rusijos staikieji metropolitas, kuris totoriams už mus Kijeviečiai iš karto persikėlė Vladimir, o paskiau apsigyveno Maskvoje, mėgė veikti Lietuvai nepalankia kryptimi. Algirdas, norėdamas sumažinti Maskvos tak Lietuvos staikieji, kurie religiniu požiūriu buvo pavaldūs Maskvos metropolitui, iš Konstantinopolio patriarcho išsirišino sutikimui, kad Lietuvai būtų paskirtas atskiras staikieji metropolitas su būstine Kijeve. Tai buvo nemažas Algirdo diplomatinis laimėjimas bažnytinės politikos srityje.

Religinėje srityje Algirdas buvo didelis tolerantas. Jo laikais Vilniuje buvo statomos staikieji cerkvės ir katalikų bažnyčios. Paskleistieji gandai, kad esant Algirdo laikais būtų nukankinti 3 staikieji tikėjimo išpažinėjai ir nužudyta 14 pranciškonų, istorikų pripažinti kaip niekuo nepagrįsti. Abi Algirdo žmonos, Vitebsko ir Tverės kunigaikštystės, buvo staikieji. Vaikai iš pirmosios žmonos buvo pakrikštyti staikieji tikėjimo apeigomis, o iš antrosios žmonos, gimę Vilniuje, buvo nekrikštyti. Algirdas iki mirties pasiliko pagonis. Mirė 1377 m. vasarą. Jo kūnas senovės lietuvių papročiu su dideliomis iškilėmis buvo sudegintas. Kartu buvo sudeginta 18 žirgų ir daugelis jo daiktų. (Rusų istorikas Karamzinas Algirdo mirtį ir laidotuves nušviečia kitaip. Jis rašo, kad Algirdas prieš mirtį apsikrikštijęs ir palaidotas Vilniuje Dievo Motinos bažnyčioje. Kiti istorikai tos versijos neparemia.)

Istorikai teigia, kad iš vis Gedimino sūnų Algirdas būvęs gudriausias politikas ir karo vadas. 1408 m. Maskvos Metrašius vade pasakytas, jog *visus savo brolius Algirdas pranoko viešpatavimu ir titulu, nes negrėmė alaus, nei mėsos, nei vynu, nei rėgščių gėrimais ir gavo didelę protą ir susilaikymą, ir išlaikė didelį valdžią, per tai ir padidėjo jo valdos, o to nei vienas brolis nepadarė, nei tvas, nei senelis tiek neišgarsėjo* (2, p. 41).

Buvo valingas ir užsidas. Net artimieji jo planus sužinodavę tik tada, kai reikėdavo išėiti žygį.

Iki Vytauto Algirdas buvo stambiausia figūra Lietuvos istorijoje. Savo amžininkams jis imponavo energija, ryžtingumu, išmintimi, diplomatiniais gebėjimais ir karvedžio talentu. Savo žvalgiais planais jis užsibrėžė

politin program , kuria po jo vadovavosi kiti Lietuvos valdovai. Ekspanzija rytus Algirdas Lietuvos teritorij padidino antra tiek, kokia ji buvo prieš j , užvald pietinius prekybos kelius ir gijo iš jim Juod j j r . Jo ir K stu io suorganizuotos karin s paj gos sudar toki j g , kuriai tur jo nusileisti rytuose Aukso Orda, o vakaruose - visos Vakar Europos remiamas ir savo aukš iausio klest jimo pasiek s Vokie i ordinas. Prie M - lyn j Vanden smog s sm g Aukso Ordai, sulaik jos veržim si vakarus, o drauge su K stu iu neleisdamas Ordinui peržengti Lietuvos sien , pastojo keli vokie i ekspansijai rytus. Tai buvo pasaulin s reikšm s žygiai, kurie iš k l lietuvi tautos garb , apgyn jos laisv , išpl t ir sustiprino Lietuvos valstyb .

LITERAT RA

1. V. Pašuta. *Lietuvos valstyb s susidarymas*. Vilnius, 1971.
2. R. Bat ra. *Lietuvi tauta kovoje prieš Aukso Ord* . Vilnius, 1975.
3. *Lietuviškoji enciklopedija*. Kaunas, 1933. T. 1.
4. A. Šapoka. *Lietuvos istorija*. Kaunas, 1936.
5. A. Ku inskas. *K stutis*. Kaunas, 1938.
6. *Lietuvos TSR istorija*. Vilnius, 1957. T. 1.
7. *Lietuvi karas su kryžiuoiais*. Red. J. Jurginis. Vilnius, 1964.

[Kun. Stanislovas Dobrovolskis *OFM Cap.*]

IŠ KALINIO LAIŠK

J 1956 m. birželis

Mano *curriculum captivitatis*: Intoje nebuvaus sirg s, tik nusilpau šachtotoje, prad jo kartotis mano senoji *neurosis cordis*. Dirbau statyboje. Paskui raš šacht . V liau gr žau prie pamat kasimo. Labai sustipr jau, nors dirbau sunkiai. <...> Parsisi sđinau teologin bibliotek , t siau studijas. 1955 m. sausio 22 d. kelet nepataisom , taigi ir mane, išvež Vorkut . Dirbau prie 40-os šachtos, prie tilto statybos. Ir štai geguž s 20 d. v l kelet nepataisom , taip pat ir mane, išvež prie OLP'o - režimin lageri punkt .

ia suvež tam tikr kontingent , aptv r didžiule tvora. Nuolat mums tvirtino, kad ia n ra joks baudžiamasis nei režimins... Ir iš ties demokratija kuo didžiausia ir aš esu labai labai ia patenkintas. Gyvename senose *palatkose*, kas nori, dirba, kas nenori, darb neveda. <...> Aš dirbu, studijuoju, celebruoju. Man ia labai jauku. N ra lozung nei plakat , n ra jokios administracijos, ji tik kabinetuose. It koks mažas kaime-lis. Turiu 9 draugus - 4 sta iatikius ir 3 unitus. Du katalik ir vien sta iatiki kunig išvež ; vien lietuv kunig - Jokubausk išvež vakar su invalidais kažin kur. Likome 7. Daug inteligent ir šiaip visoki nera-mi . Laikau viešas pamaldas, *conciones* [pamokslai]. Visi žmon s labai malon s. Darboviet je, tundroje, kasame duobes namams.

Esu labai puikiai apr pintas materialiai ir dvasiškai. Gulu 7 valand , keliuosi pus antros nakt . ia yra jaukūtis kambariukas. Celebra, brevijorius, *scriptura*, *Imitatio Christi*, teologija, filosofija, kalbos - ispan , ital , angl . Aštuonios valandos spiritualijoms. Sveikata nuostabiai gera. Jau 4 metai kaip neg riau jokios tablet s. Mano senasis negalavimas, t.y. viduri silpnumas, visiškai nebesirodo. Kuriu, fiksuoju už jusias mintis d l *canciones*. Nuotaika kažkod l tokia gera. Man beliko dveji metai. Turiu metus užskait . Tur iau b ti paleistas po 2/3 arba bent perkeltas lengv režim , bet vyksta kitaip, t. y. atvirks iai. Kad man ir ia gera! O jeigu išvays po kurio laiko, tai, J s [kan. Stasio Kiškio] adres atmintinai išmok s, sakysiu, kad J s man pat vis ar d d ir važiuosiu pas Jus prisiglausti, net ir leidimo J s nepapraš s. Bet tai svajon - ne vyksianti niekad turb t.

1955 m. liepos 23 d.

Pirm syk atsiguliau ligonin n. Buvau turb t apsinuodij s ir ištiko nerv reakcija. 3 dienas organizmas nieko negal jo priimti. Dabar jau esu visiškai sveikas.

J s laiškas atrado mane kitoje vietoje. Gavau „paukūstinim “ - patekau baudžiam j. Esame apie 150 tautie i . Pas mus v l dauguma nebedirba. Nežinia, kas bus. Aš esu labai patenkintas nauja vieta. ia galiu dar labiau atsid ti studijoms. Mes gyvename *palatkose*, ta iau tai nereiškia, kad palapin - se. Taip vadinami senosios sistemos barakai, kurie labiau panaš s *zemliankas*. Kod l keliuosi nakt ? Argi manoma studijuoti taškant „domino“, žiant, dainuojant? Šiuo neproduktyviausiu metu miegu, o rytme io tyloje galima celebruoti ir skaityti. Jau prieš dvejus metus bendradarbiai siunt kny g per prietelius už zonos. Po lakšt pernešiau, o dabar per kratas kny g ir manuskript nelie ia; turiu kelet religini itališk kny g , turiu ispanišk . Tur jau nemaža vokišk religini kny g , piln Biblij pranc ziškai, lotyniškai *Imitatio Christi*. Turiu manuskriptuose a. a. prof. Karsavino užrašus apie kai kuriuos metafiziškus ir religinius klausimus. Tur jau nemaža lietuvišk kny g , bet j daug paliko Intoje. Kun. Jokubauskas dabar Abez je, jis yra iš Telši vyskupijos.

<...> Žmon s laukia pragiedr jimo, bet jau neb ra j g jais tik ti. Pasaulis turi nešte pernešti tai, k jis pats sau užsikrov . Betgi pasaulis, paprasti kaimo žmon s, ilg te ilgisi ramyb s, ilgisi religijos. Aš manau, J s turite progos pasteb ti, kaip žmon s veržiasi prie Dievo ir prie ramyb s ir kaip sunku yra „sugadinti“ prigimties žmog . Kuomet žmogus gyvena arti didingai, ramiai alsuojan ios gamtos, ir jo širdies pulsas darosi ramus, jis siklauso Diev Visatoje. Bet kada jis išmuštas iš ramyb s ritmo, kuomet jis klubuose, sal se, gatv se, - jo pulsas nenormalus, jis nebegirdi amžinai ramaus Dievo ritmo...

1955 m. lapkri io 13 d.

Pas mus daugel paleidžia laisv tr mim ar palengvina režim . ia lank si pats ministras Kruglovas. Mes gyvename po senovei. Man kol kas ia labai ramu, tad niekur nenor iau b ti judinamas...

1956 m. kovo 12 d., Jung Jaga

An dien gavau nauj darb - sand lio sargu. *Superiores Ordinis* nori, kad gau iau darb, tinkamesn studijoms. Budžiu dvi pamainas, o par ilsiuosi. Mano gyvenimo ritmas dabar bus ypa ramus. Duok Dieve, kad b t vaisingas! Mums moka vis atlyginim. Aš gaudavau ir gausiu 500 rubli. Daug kas gauna per 1000! Registruotis reikia kas šeštadien. Man dar liko vieneri metai baum s. <...> Kun. M. R yra uolus, daug dirba savo broliams... (Balandžio m nes jis man praneš, kad už atsisakym lankyti politpamokas esu išbrauktas iš s rašo t, kurie paleidžiami atlik 2/3 baum s. Bijo, kad nesugr žint atgal zon. Negaliu atsidžiaugti A. Maceinos veikalu „Saul s giesm“.)

1956 m. birželio 23 d.

D koju Dievo Apvaizdai, kad Jis leido Jums pamatyti altorius, medžius, išgirsti vievers lius. Labai prašau rašyti apie m s konfratrus Lietuvoje. Junkit s iš karto darb. Gelb kit, kas galima išgelb ti iš pragaro nasr. Bus Vorkutoje komisija. Ji visagal. Daugumai visai panaikina baumes, kai kuriems sumažina, vienam kitam palieka. Lageriai ištušt ja, nes komisija namo paleidžia 60-80%. Ilgainiui jinai tur s aplankyti ir OLP'. Aš nejuntu jokio karš iavimosi ir nervinimosi. Visad stengiuosi tur ti maža vilties, nes baisiai nem gstu nusivilti. Be to, mano liko 10 m nesi.

Turiu nuostabiai ram darb ir jauki kertel. Nuolat sigyju nauj knyg iš antikvariat. Pas mus labai nuošalus kampelis. Štai d l to nejuntu nostalgijos. O apskritai aš esu garbintojas dabarties momento, niekad nesvajoju per daug apie rytoj: *Gana dienai jos vargo*. miest retai kada nuvažiuoju. Su kun. M. P seniai besima iau.

Šiaip ar taip, šiais metais turb t pamatysiu Lietuv ir aš. Kokia tai laim, kažin ar aš jos vertas?

Prisiminkite mane prie m s "t v statyt altori !

(1956 08 10 kun. Stanislovas Dobrovolskis *OFM Cap.* buvo komisijos iškvieštas, jam panaikinta baum ir teistumas. Gav s dokumentus, žada važiuoti Žemaitij. Išs d jo lygiai 8 metus, nes buvo areštuotas 1948 08 11)

ATGARSIAI

D- Paviniškis

ATEIST PAŽI RA S ŽIN SLAISV

Leidinyje „Pokalbiai pasaul ži ros klausimais“ (1977) istorijos moksl daktaras Jonas Anias aiškina, *kaip reikia teisingai suprasti s žin s laisv*. Jis yra Respublikin s mokslin s-ateistin s propagandos koordinavimo tarybos pirmininkas, jo s žin s laisv s aiškinimas yra ir Lietuvos ateist pažir tuo klausimu išd stymas. Manome, jog „R pintoj lio“ skaitytojams

bus pravartu su tuo požiūriu susipažinti, juo labiau kad jis labai skiriasi nuo prastinio požiūrio tuo klausimu.

J. Anišas rašo, jog esant dvejopas sąžinios laisvės supratimas: buržuazinis, kuris sąžinios laisvę traktuoja tik kaip laisvę išpažinti religiją, bet nepripažįsta teisės būti ateistu ir skleisti antireligines pažiūras (p. 5), ir proletarinis-marksistinis, kuris reikalauja sąžinios laisvės visiems piliečiams ir laiko neleistinu dalyku riboti piliečių teises priklausomai nuo jų pažiūrų (p. 6). Svarbiausi proletarinio-marksistinio sąžinios laisvės supratimo principai yra šie: 1) kiekvieno piliečio teisė išpažinti bet kurią religiją; 2) teisė atlikti kulto apeigas; 3) teisė pakeisti tikėjimą; 4) teisė neišpažinti jokio tikėjimo; 5) teisė skleisti ateistinį mintą; 6) piliečių lygiateisiškumas, nepaisant jų religinio priklausomumo. Religija - privatus piliečių reikalas ir teisiškai nevaržomi nei religiniai, nei ateistiniai sitikinimai (p. 7).

Kas gi? Nedaug ką beprikiši šiems ateistinėms sąžinios laisvės principams. Nebent, kad teisė skleisti ateistinį mintą juose pažymta, o apie teisę skleisti religinį mintą nutylta. Bet kai paskaitai tolesnius J. Anišo išvedžiojimus, tai viskas virsta aukštyn kojom. Anot jo, buržuaziniame valstybiniame sąžinios laisvės negalima gyvendinti. Pirmą kartą sąžinios laisvė visiškai ir nuosekliai gyvendinta Tarybų Sąjungoje (p. 8). Svarbi sąžinios laisvės garantija esanti Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės ir mokyklos, neleidimas mokyti tikybos visose bendrojo lavinimo mokyklose, bažnytinėms ir religinėms organizacijoms nuosavybės teisės atimimas ir jų turto paskelbimas liaudies nuosavybe (p. 9).

Religija esanti privatus piliečių reikalas. Tarybiniai statymai leidžia religijos mokyti privačiai, bet, anot Anišo, nereikia painioti teisiniu, administraciniu ir ideologiniu šio klausimo pusi (p. 10). Komunistų partija religijos nelaiko privatu dalyku. Religinį pasaulį reikia nesuderinama su moksline materialistine pasaulį ra. Pasaulį reikia formavimosi negalima palikti savieigai (p. 12). Socialistinė visuomenė ir jos auganios kartos objektyvūs poreikiai reikalauja atmesti antimokslinį religinį auklėjimą, kuris, anot Anišo, sukurią iškreiptą, iliuzorinį pasaulio vaizdą. Vaikų ir paauglių auklėjimas religine dvasia esant antihumaniškas reiškinys, prieštaraujantis sąžinios laisvei (p. 13).

Tarybiniai statymai numatytą teisę mokyti vaikus religijos, bet rašo Anišas, tie, kurie kalba apie tą teisę, pamiršta vaikų teises, jų teisę pasirinkti materialistinį pasaulį. Tačiau, mokydami savo vaikus religijos, piktnaudžiauja savo teise, darydami vaikams žalą (p. 13). Šiuo atveju, rašo Anišas, valstybės organai negali pasilikti abejingi. Lietuvos TSR Santuokos ir šeimos kodekse pasakyta, kad *tvyستی teisė negali būti vykdomos priešingai vaikų interesams*. Todėl, anot jo, *statymai pareigoja tų vaikų auklėjimą šeimoje organiškai derinti su auklėjimu mokykloje, ikimokyklinėje ir užmokyklinėje staigose, visuomeninėse organizacijose* (p. 15).

Mokyklos ir kitos aukl jimo staigos jaunajai kartai turi diegti materialistin pasaul ži r . Taigi t vai, nors statymai jiems leidžia mokyti savo vaikus religijos, privalo juos aukl ti ateistine dvasia, nes kitaip, už tariam vaik žalojim gali b ti patraukti atsakomyb n ir jiems gali b ti pritaikytos Santuokos ir šeimos kodekse numatytos sankcijos.

Perskait s šiuos Ani o išvedžiojimus, nustemi j nelogiškumu ir rodin jimo b du. Iškyla klausimas, ar istorijos moksl daktaras pats nesu-sigau do dalykuose, apie kuriuos rašo, ar ty iomis klaidina skaitytoj . Juk viskas tikrov je yra priešingai. Pavyzdžiui, jis teigia, kad buržuazin je valstyb je s žin s laisv ne manoma. O k rodo gyvenimo faktai? Pranc zi-ja, Italija ir kitos Vakar šalys, Ani o supratimu, yra buržuazin s valstyb s, o jose kaip tik legaliai veikia ateistin ideologij propaguojanti komunist partija ir kitos organizacijos. Jos leidžia nemažu tiražu savo laikraš ius („Humanité“, „Trib na“ ir kt.) ir knygas, skleisdamos savo paži ras ir sitikinius.

Ani o tvirtinimas, jog s žin s laisv visiškai ir nuosekliai gyvendinta Taryb S jungoje, ne vienam sukelia nusisteb jim . Juk milijonai manan i kitaip, negu nustatyta partijos linijos, yra suimta, ištremta, uždaryta koncentracijos stovyklose, sunaikinta. Uždraudimas spaudos ir organizacij , nesilaikan i materialistin s ideologijos ir daugyb kit su s žin s laisve nesuderinam veism , kuriuos atskleidžia konspiracin rus spauda, „Lietuvos Katalik Bažny ios kronika" ir užsienio spauda, liudija visai k kita.

Ani as rašo, jog tarybiniai statymai gina vis pilie i interesus - tiek tikin i j , tiek netikin i j . Geras tikin i j interes gynimas, jeigu tais paiais statymais remdamiesi valdžios organai ateistams duoda visišk veikimo laisv , leidžia jiems burtis organizacijas, skleisti savo sitikinius, panaudojant spaud , televizij ir kitas informacines bei žiniasklai-dos priemones, o tikintiesiems visa tai draudžia ir sudaro toki atmos-fer , jog tikintysis, bijodamas netekti darbo, ndr sta viešai parodyti savo sitikinim ir vengia lankyti bažny i !

Ani as rodin ja, jog aukl jimas religine dvasia yra antihumaniškas reiškinys, prieštaraujantis s žin s laisv s esmei, nes t vai, mokydami vai-kus religijos, pažeidžia vaik teis laisvai pasirinkti materialistin pa-saul ži r . - O valstyb , vesdama mokyklose prievartin ateistin aukl -jim , ar nepažeidžia vaik teisi pasirinkti religin pasaul ži r ? Ar valstyb ia yra humaniška vaik teisi atžvilgiu?

Savo išvedžiojimuose Ani as, kaip ir kiti ateistai, nuolat akcentuoja, kad materialistin pasaul ži ra esanti mokslin , o religin - antimokslin , tod l atmestina. Ta iau jeigu religin pasaul ži ra b t antimokslin , tai jos nesilaikyt šimtai, t kstan iai garsi j pasaulio mokslinink ir rašytoj , toki kaip Pasteras, Mendelis, Rentgenas, Plankas, Fokas, Šardenas, Dant , Dostojevskis, Tolstojus ir kiti. Materialistin pasaul ži ra remiasi ne mokslu, o tik prielaida, jog Dievo n ra, ir viskas t ra tik materija.

Šios prielaidos teisingumas dar nėra rodytas, todėl materialistin pasauli reikėtų tik žemesn elementari pakopa. Yra protin saviapgaul laikyti ši pakop laipt virš ne. Ateist nuolatinis linksniavimas, jog materialistin pasauli reikėtų esanti mokslin, o religin - antimokslin, tai tik proto, nepaj giano pakilti aukštesn pažinimo pakop, apgaul ir vaikiškas sav s puošimas povo plunksnomis. Materializmas nyksta did jant filosofiniams reikalavimams, nors, žinoma, elementariems protams dogmin materializmo metafizika iki istorijos pabaigos visada liks labiausiai j paži ras atitinkan ia filosofija (F. A. Lange. *Istorija materializme*).

Iš Anio d stymo apie s žin s laisv išplaukia tokios išvados: ten, kur tikintieji ir netikintieji laisvai gali išpažinti savo sitikinimus ir skelbti skirtingas paži ras (Pranc zija, Belgija, Ispanija), ten s žin s laisv s n - ra, o Taryb S jungoje, kur visa tai turi netikintieji, ia - s žin s laisv gyvendinta visiškai ir nuosekliai! Ten, kur nėra išleist statym, apribojan i tikin i j ir netikin i j teises, - valstyb gina tik tikin i j teises, o Taryb S jungoje, kur uždrausta visos religin s organizacijos, neleidž iama religin spauda, - valstyb ginanti tiek tikin i j, tiek netikin i j reikalus. T vai, kurie moko vaikus religijos, piktnaudžiauja t v teis mis, žaloja vaikus ir elgiasi antihumaniškai, o valstyb, kuri prievarta tikin i j t v vaikus aukl ja ateistine dvasia, - gina vaik teises ir atlieka humanišk pareig !

Tai tokia Anio logika ir toksai es s „teisingas s žin s laisv s supratimas“. Sykiu ir „naujausia mokslin informacija“, kuri, kaip sako prartarm je, yra užsibr ž skaitytojams pateikti „pokalbi pasaul ži ros klausimais“ leid jai.

[Kun. Jonas Lauri nas SJ]

INTELIGENTIŠKOS VIZIJOS

Vladas Balkevi ius savo apybraižoje „Inteligentiškos vizijos“ (*Nemunas*. 1977. Nr. 10) rašo apie ši dien žmog, išaugus ateizmo klimate ir vis d lto nepasitikint ateizmo tiesa, o ieškant Dievo.

Toks ieškojimas m s s lygomis, kai valstyb riboja informacij, yra labai sunkus. Tad nenuostabu, kad žmogui tenka brautis per vaivarius br zgnus, nors netoliese yra takelis. žvalgesniu žvilgsniu pamat s oficialiosios pasaul ži ros ribotum, žmogus ieško kitoki atsakym. Dairomasi budizm ir studijuojamas induizmas, domimasi okultizmu, telepatija ir teosofija, išpaž stamas panteizmas ir reiškiamas pagarba senajai lietuvi religijai, tiesos ieškoma pas sektantus.

Tokie žmon s gerbtini, bet ne visi j žygiai palaikytini. Jie eina senais minties takeliais, kuriais klydin jo praeities žmogus, ieškodamas kelio ties. Tai pirmykš io žmogaus pastangos išsiaiškinti tikrov, išblaškyti

dvasin tams . Kilnios pastangos, bet silpnos ir ne itin s kmingos. Ta iau tie laikai jau labai nutolo nuo m s . Ilg keli nu j s žmogus jau turi daug tvirtesn atsakym tai, kas visais laikais jaudino jo dvasi ir šird . Žiniijos ekrane pasirod ne tik Sokratas, Pitagoras, Platonas, Aristotelis, Seneka, Buda, Demokritas, - istorijos scenon ženg Kristus.

Apybraižoje skaitome: *S mon - sud tingos materijos savyb , žmo- gaus smegen veikla. Tod l nereikia s mon s pastatyti prieš materij . S mon be materijos negali egzistuoti.*

Š teigin iliustruojant palyginimu, reikt teigti, kad muzika - smuiko savyb , jo veikla. Iš ties muzikai reikia ne vien smuiko, bet ir smuikininko. Pasak autoriaus, smuikas yra viskas. Paganinis ir Oistrachas es nereikalingi.

Taigi autorius ia suplaka instrument ir veik j . Gyvulus taip pat turi „smuik “ - smegenis, nerv sistem , bet juo niekas negriežia, nes gyvulio prigimtyje n ra dvasinio prado, dvasinio veik jo. Tada n ra ir minties, k rybos, moralinio apsisprendimo - laisv s, etikos apraišk . Pastarieji reiškiniai jau yra nematerial s, iš esm s skirtingi nuo aparato - smegen . *M stymo funkcija n ra susijusi su savo substratu viena- reikšmiškai (Mokslas ir gyvenimas. 1976. Nr. 5).* Ar tai n ra ženklas, kad organu veikia kitos prigimties - nematerialus veik jas? Ar tai ne akivaizdus rodymas, jog tikrov n ra vienalyt , vien materija? Kod l tad ši prielaida yra nelogiška, kaip teigia Balkevi ius? M niai pagauti neužtenka vien tik *penki poj i kanalo*, reikia dar kitokios galios - antpoj tin s m stymo galios. Su Balkevi ium reikt sakyti, kad žem aria traktorius, bet kažkod l sakoma, kad žmogus aria traktoriumi. Panašiai sakome: ne smegenys m sto, bet siela m sto smegenimis. M stymo procesas yra nematerialus, tai ir m stantysis subjektas - siela turi b ti tos pa ios prigimties - nemateriali...

Toliau Balkevi ius tvirtina, kad egzistavimui nereikia pagrindimo. Atseit, kas yra, iš sav s yra ir joks ia *Egzistencijos šaltinis* kaip priedas prie pa ios egzistencijos nereikalingas. Bet mes kažkod l link ieškoti to *šaltinio*, to *priedo*. Milicija, radusi p dsakus, ieško, kas juos paliko. Mokslininkas, savo tyrin jimuose pasteb j s keist reakcij , ieško priežasties; išvyd graž paveiksl , tuojau pagalvojame, kas autorius. Argi nerealus klausimas yra: *Kod l egzistuoju? Kaip egzistuoju?* Sunku patik ti, kad materijos atsiradimas, buvimas bei kaita vairiais pavidalais netur t *Autoriaus*. Tuo tik ti yra sunkiau, negu priimti religin tik jim .

Balkevi iui atrodo, kad visoks procesas, tapsmas pasaulyje vyksta savaiame. Kai erdv je skrieja *sputnikas*, atitinkamame aukštyje atsiskiria raketos neš jos pakopos, atitinkamu laiku sijungia reikiama aparat ra - tai irgi savotiškas procesas. Ar jis vyksta savaiame? Ar jis n ra valdomas?

Užprogramuotas? Kažin ar pasaulis su visa savo kaita taip pat n ra *Kaž- kieno* valdomas ir užprogramuotas.

Balkevi ius teigia, jog Dievas yra išrastas tam, kad b t galima užkaišioti sunkiai suprantamos tikrov s plyšius. Nežinojimas skatina vaizduot , fantazij .

Nežinojimas gali skatinti ne tik vaizduot , bet ir prot . Neatsakant klausim - iš kur viskas? - m s žinojime lieka tragiškas plyšys. Prieļaida, kad viskas savaime egzistuoja, yra ne mokslo, o tam tikros filosofijos žodis: tai irgi tik jimas. ia reikia tik ti, kad materija atsiradusi ir egzistuoja pati savaime, kad harmonija pasaulyje susid st pati savaime. Ar š tik jim galime paremti penkiaais poj i kanalais, ar pasaulio pradžios pirm j moment žmogus gali prieiti patirties metodu?

Nobelio premijos laureatas, kvantin s fizikos pradininkas Maksas Planckas (1858-1947) raš :

Kaip fizikas, taigi žmogus, kuris vis savo gyvenim tarnavo blaiviam mokslui ir materijos tyrimui, aš tikriausiai neb siu tariamas ir palaikomas naivių svajotojų. Po vis atomo tyrin jim noriu pasakyti štai k .: materija neegzistuoja pati iš sav s! Bet kokia materija atsiranda ir egzistuoja tik d l tos j gos, kuri priver ia jud ti elementari sias dalelytes ir išlaiko jas vienoje mažyt je atomo sistemoje. Ta iau kadangi visoje Visatoje n ra protingos nei amžinos j gos - žmonijai niekada nepavykdavo atrasti karštai trokštamo perpetuum mobile, - tod l už tos j gos mes turime pripažinti esant s moning , m stan i Dvasi . Toji Dvasia yra bet kokios materijos pirmin priežastis. Reali, tikra ir tikroviška yra ne ta regimoji, laikinoji materija, - tikra yra neregimoji, nemirtingoji Dvasia.

Ta iau dvasia negali egzistuoti savaime, kiekviena dvasia priklauso kokiai nors b tybei, tad mes b tinai turime pripažinti esant dvasin B tyb . Kadangi ir dvasin s b tyb s negali egzistuoti iš sav s, o turi b ti sukurtos, tai dr stu š paslaptin j K r j pavadinti tokiu vardu, kokiu J vadino visos pirm j t kstantme i sen j civilizacij tautos - DIEVAS.

Ar Maksui Plankui ir kitiems j panašiams mokslininkams tikt charakteristika, kuri Balkevi ius taiko tikintiesiems: *dažniausiai visiškai negil s, teoretiškai neišprus siaurakak iai specialistai?*

Apie religingus inteligentus Balkevi ius rašo, kad jie savo pasaul ži r grindžia ne mokslo duomenimis ir tikrov s faktais, o vien savo interesais ir nuotaikomis. Mokslas ir religija j s mon je - tai ne „harmoningas derinys“, kaip tvirtina teologai, o dirbtinis nenat ralus konglomeratas, panašus fiktyvi santuok . D l toki žodži tikrai sižeist ne tik rus mokslininkai Pavlovas, Filatovas, kuriems religija buvo brangi...

O ateistai ar nesivadovauja interesais ir nuotaikomis? Žymieji ateistai kaip Ni , Gidas, Sartras savo pasaul ži r kaip tik grindžia interesu, sakydami: *Aš nenoriu, kad Dievas b t ... Aš negal iau pak sti, jeigu Dievas b t ...*

Balkevius primeta egoizmą tiems, kurie trokšta amžinumo. Amžinumo troškimas, kaip sako anglų filosofas Bertranas Raselas, yra pagrindinis žmogaus instinktas. Jis nesusikurtas, bet mums prigimties duotas, panašiai kaip anūkui yra duotas vandens ieškojimo instinktas. Kas iš mūsų nenori būti laimingas? Mes visi *egoistai*. Tai mūsų prigimties balsas. Šiam laimės troškimui netinka *egoizmo* vardas, kaip teigia Balkevius. Egoizmas suprastinas tik tada, kai žmogus savo laimę kuria ignoruodamas kito žmogaus teises. Religija, kalbama apie laimę, įsiejama su meilės pareiga. *Man gaila minios*, - toks buvo Kristaus veiklos motyvas, juo turi vadovautis ir Kristaus sekėjai.

Žmogaus tikėjimui nepamiršime Balkevius vadina nesmone. O gal didesnė nesmone yra tik tai, kad su mirtimi viskas baigiasi? Gal, kaip teigia poetas, *gyvenimas yra sapnas, o mirtis - išbudimas!*

Balkevius iaus nuomone, tikintieji - tai žmonės, patyrę „moralinį traumą“, „asmeninį nuoskaudą“, „dvasiškai nepajėgūs“, „sugniuždyti“ individai.

Mikelandželas, dirbęs koliaus ranka dar laiką teptuką, savo sonete „Mano gyvenimas svyruoja vakar“ rašė:

*Tapau ir kalu,
bet širdis nenurimsta:
ji veržiasi Meilė,
kuri nuo kryžiaus
mums tiesia rankas (2).*

Ar galima šiek tiek nepralenkti menininką laikyti *dvasiškai bejėgiu*? Arba generol De Gol, vokiečių okupacijos metais vadovavęs prancūzų *Pasipriešinimo frontui* ir vėliau kelis kartus buvęs Prancūzijos prezidentu, kuris kas sekmadienis dalyvaudavo šv. Mišiose ir priimdavo Komuniją? Ar buvo *gyvenimo palaužti* tokie žmonės kaip Polius Klodelis (1868-1955), vienas didžiųjų XX a. poetų, jaunystėje išsižadėjęs ateizmo, arba Romanas Rolanas (1866-1944), savo gyvenimo pavakary tapęs kataliku? O gal *moralinė trauma aukos* buvo Gabrielis Marselis (1889-1973) arba Peteris Vustas (f. 1940), filosofai, jaunystėje išpažinę ateizmą, vėliau tapę Dievo dainiais? Ir šimtai tikintųjų juos panašiai! Tai žmonės, kurie nebėgo iš gyvenimo, o norėjo kažką jam duoti, - juos kankino tiesios troškulys, prasmės problema. Tie žmonės ne bevaliai, o kurybingi, energingi, mylintys gyvenimą, ieškantys pastovių vertybių, nepakentę gyvenimo lėkštumo, siaurumo. Gyvenimo prasmę ir aukštesias vertybes jie surado tik pasišvietę religijos žibintu.

Raligijai Balkevius vadina iliuzija. Bet be šios *iliuzijos* žmogus nežmogija. Tarybinėje spaudoje džiaugiamasi, kad žmonės „susipranta“, „atsukrato prietarą“, bet toji pati spauda duoda ir skandalingą signalą apie vis didįjį amoralumą. Apie tai kalba ministrai (3). Universiteto darbuotojai skundžiasi, kad aukštųjų mokyklų ateina jaunuoliai su dideliomis orovinio auklėjimo spragomis (4).

Amoralumas - tiesioginis areligingumo palydovas. Kai organizmas ne-gauna pilnaver io maisto, vitamin , - nusilpsta; kai žmogus nustoja ben-drav s su *Didži ja Realybe* - Dievu, kaip J pavadino V epinskis, tada žmogus sugyvul ja, jo žvilgsnis nebeatsipl šia nuo juslin s tikrov s. Ma-tyt, religija n ra iliuzija, o giliausia Tiesa.

LITERAT RA

1. *Die schönsten Gebete der Welt. Der Glaube Grösser Persönlichkeit.* München, 1965.
2. *Kult ros barai.* 1977. Nr. 8.
3. *Komunistas.* 1977. Nr. 12.
4. *Mokslas ir gyvenimas.* 1977. Nr. 1.

* * *

Š tonu vardu viskas galima, Dievo vardu - ne viskas. Tai priežas-tis, kod l š tonas m s pasaulyje turi didel pasisekim .

(Nikolajus Berdiajevas)

Andrius Baltinis. VYSKUPO VINCENTO BORISEVI IAUS GYVENIMAS IR DARBAI.

(Roma, 1975. 171 p.) ' ,

Monografijoje aprašomas Vyskupo kelias, prad tas 1887 m. lapkri io 23 d. Bebrinink k., Paežeri vals ., Vilkaviškio apskr. Moksl jo Šunsk pradžios mokykloje, Petrapilio Šv. Kotrynos gimnazijoje, Sein kunig seminarijoje ir Friburgo universitete Šveicarijoje. Aukšt j moksl baig 1913 m. ir gijo teologijos licenciato laipsn . Paskirtas Suvalk Kalvarijos vikaru.

Netrukus prasid jo Pirmasis pasaulinis karas. Vokie i kariuomen už m Vilkavišk ir kun. Vincent Borisevi i pa m kaip kait . Tuo jis rus valdžios akyse neteko pasitik jimo ir, kai gr žo rus armija, jam buvo pasi lyta išsikelti Rusij . 1915 m. apsigyveno Minske, kur dirbo gimna-zijos kapelionu ir lietuvi pab g li komitete. V liau buvo paskirtas X Rusijos armijos kapelionu. Karui pasibaigus gr žo Lietuvon ir buvo paskir-tas „Žiburio“ gimnazijos kapelionu, trump laik kartu jo ir realin s gimnazijos kapeliono pareigas. 1922 m. paskirtas Sein kunig semina-rij , veikusi Gižuose, d styti moralin ir pastoracin teologij . 1926 m. steigta Lietuvos bažnytin provincija, sudaryta nauja Telši vyskupija. Vysk. Justinas Staugaitis parsikviet kun. V Borisevi i Telšius. Iš karto paskirtas generalvikaru, o 1927 m. - Telši kunig seminarijos profeso-rium ir rektorium. 1928 m. popiežius Pijus XI pak l j prelatu. Prasad jus Antrajam pasauliniam karui, 1940 m. vasario 3 d. prel. Borisevi ius konsek-ruotas vyskupu pagalbininku. Mirus vysk. Justinui Staugai iui, 1944 m. paskirtas Telši vyskupu. Tas pareigas jo iki tragiškos savo mirties.

Knygos autorius, apib dindamas Vincent Borisevi i kaip kunig , ka-pelion , profesori , rektori , vyskup ir visuomen s veik j , naudojosi

daugelio asmen pateikta medžiaga. Visi jie teigia, jog vysk. Vincentas Borisevi ius buvo tauri ir kilni asmenyb , spindinti idealizmu, širdies gerumu ir skaistumu, pasižyminti tvirta valia ir nepalenkiamu principingumu, didele meile savo tautai.

Pats b damas kilnus kunigas, apie kunigo pašaukim tur jo labai reikli nuomon . Tod l kai kurie buv jo aukl tiniai savo atsiminimuose rašo, kad seminarijos rektorius k l s labai didelius reikalavimus ir d l jo griežt aukl jimo priemoni kai kurie klierikai tur j palikti seminarij . Bet kit poži ris priešingas. Antai kun. dr. Gureckas atsiminimuose rašo:

Lik s kunigu, jau iu jam pagarb ir artimum . Jauno kunigo r pes iuose ir problemose kreipiausi j, klausdamas patarimo. Ir nustebau: tas pats Borisevi ius, kuris seminarijoje buvo griežtas knygos žmogus, gyvenime pasirod šiltas ir praktiškas. Gal kiekvienas aukl tojas yra šiek tiek artistas, o gyvenime toks n ra, koks mokykloje pasirodo. Tai ne veidmainyst , tai noras matyti savo mokinius geresnius (p. 67).

Kitas seminarijos aukl tinis prel. dr. J. Tadarauskas neprikiša rektoriui per didelio griežtumo. Savo atsiminimuose jis rašo:

Jis iš tikro buvo tauri asmenyb . Kitaip tariant, seminarijos rektorius buvo kartu nuoširdus draugas ir autoritetas aukl tiniams. <...> Klierikai j nepaprastai myl jo ir gerb . <...> Jis buvo griežtas abstinentas, asketas, bet kitiems labai vaišingas, malonus, draugiškas. Iš esm s buvo tikras meil s apaštalas, nepaprastai myl j s vargšus. Kaip rektorius, prašydavo klierikus sekmadieniais aplankyti Telši apylink s vargšus ir nunešti dovan , kurias pats par pindavo. Vokie i okupacijos metu gelb jo savo tautie ius nuo išvežimo, o žydus nuo sunaikinimo. Slapst juos variose vietose ir parapij kunigams patar priglausti pab gusius iš geto.

Telši vyskupijos kunigai juto savo vyskup kaip t v , patar j ir draug . Nusikaltus kunig neskub jo bausti. Surasdavo b d išsiaiškinti ir pad ti. Gerumu ir nuoširdumu gr žindavo kunigus ger kunigišk gyvenim . Vizituodamas parapijas, su klebonais buvo draugiškas ir mielas. Anksti ryt atsik l s eidavo klausykl ir ilgai meldavosi. Išvykdamas parašydavo geriausi atestacij apie kunig darbus ir pastangas. Krinta akis jo demokratiškumas. Lankydamas parapijas, po vaiši atsisveikindamas niekuomet nepamiršdavo nueiti virtuv ir pad koti šeiminink ms: kiekvienai tardavo po žodel ir palikdavo po dovan l .

Vyskupas labai myl jo savo krašt ir vairiais b dais steng si prisid ti pri jo pakilimo. Jau 1917 m. Minske jis buvo išrinktas atstovu ir dalyvavo Rusijos lietuvi Seime. Dirbdamas Marijampol je, buvo miesto tarybos nariu ir kur laik jo miesto tarybos pirmininko [burmistro] pareigas. Priklaus daugeliui organizacij . Uoliai

r m Telši Katalik veikimo centro akcij . Ypa artimus ryšius tur jo su ateitininkais, kurie, iš k l š k „ Visa atnaujinti Kristuje“, savo eiles patrauk žymi dal jaunimo, išaugino katalik inteligentijos gretas ir pastojo keli ateizmui. Dalyvavo Lietuvi katalik mokslo akademijos darbuose. Bendradarbiavo „ Tiesos kelyje“, „Ateityje“, „Ryte“, „Žemai i prieteliuje“ ir kituose laikrašiuose.

Autorius, maždaug taip apib din s Vyskup , knygos pabaigoje kalba apie su mim ir teism . Buvo suimtas du kartus: 1945 12 18 ir 1946 02 05. Pirm kart po 6 dien buvo paleistas. Antr kart - pasodintas Vilniaus kal jim , tardomas ir nuteistas mirti. Mirties aplinkybi iki šiol nepavyko išaiškinti. Pagal vien versij , buvo nužudytas 1946 10 12. Lukiški kal - jime Vilniuje, o pagal kit - sušaudytas 1947 m. sausio m nes Rusijoje.

Vyskupas kal jime laik si dr siai, nors daug kent jo, tardant buvo mušamas. Visiems buvo labai nuoširdus, pirmasis skub davo pad ti, patarnauti. Gav s siuntin l, iki smulkmen pasidalydavo su kitais. Buvo vis labai gerbiamas, net kal jimo vyresnieji dar jam išim i .

Teismo liudytojais buvo 12 žyd , kuriuos Vyskupas išgelb jo nuo mirties. Tuometinis ministras pirmininkas M. Gedvilas teisme buvo kaip kaltintojas, kad Vyskupas buv s liaudies priešas. Teisiamasis buvo ramus, nesijaudino. Paskutiniame savo žodyje tar : *Esu nekaltas. Vienas teis j ty iodamasis kalb jo: Matai, pirma gerai gyvenai, visi tavo gerb , manei, kad esi galingas, dabar matai, kad mes esame nugal tojai.* Vyskupas ramiu balsu atsak :

Tu dabar nugal jai, bet tavo pergal trumpa. Ateitis mano. Kristus nugal s. Nugal s ir mano T vyn Lietuva.

Teismui pasibaigus, vienas žydas, išeidamas iš sal s, pasak : *Tas žmogus nebijo mirti* (p. 152).

Kai monografijos autorius kun. Andrius Baltinis, pasiryž s trauktis Vakarus, 1944 08 11 atvyko pas vyskup ir pasisak ketin s apie j rašyti, vyskupas pasak :

Jei kada rašysi, tai rašyk maždaug taip: Iš žmoni paimtas ir Dievo si stas, jis jo savo pareigas. Dar , k gal jo ir sugeb jo. Vyl si ir tik jo, kad jaunosios Lietuvos kartos t s 1918 m. prad t j savo tautos laisv s atgavim ir niekad nepripažins kokiems nors svetimiams teisi tvarkyti Lietuv ir lietuvi taut . Taip pat jis tik jo, kad krikš ionyb pergyvens savo kriz ir m s krašte su nauja j ga bei šviesa t sis toliau m s žmon se ir visame pasaulyje. Esame maža tauta, bet Dievo par dymu turime didel uždavin atlikti (p. 111).

Tai testamentas nujautusiojo savo tragišk mirt .

Monografijoje pateikta nemažai žini apie vysk. Vincent Borisevi i . Ji patarnaus tiems, kurie nori susipažinti su šia tauria asmenybe. (Monografijos autorius mir prieš jai pasirodant - 1975 09 05).

„TIESOS KELIAS“ (1977. nr. 4 ir 5)

Žurnalas t sia prieš kar jusio kunigams skirto žurnalo darb . Suprantama, kad dabartin mis s lygomis tok spaudin leisti yra keliskart sunkiau. Ta iau atgaivintas „Tiesos kelias“ ryžtingai žengia pirmtako keliu.

Susipažinti teko su Nr. 4 ir 5. Pirmasis turi 88, antrasis - 93 puslapius. Sprendžiant iš ši numeri , žurnalas leidžiamas r pestingai: kelia aktualius klausimus, jau iama nauja dvasia, išplaukianti iš Vatikano II Susirinkimo nutarim . Pla iai aptariama nauja liturgin reforma. Straipsnyje „Miši kitimas amži eigoje“ rašoma, kaip kito šv. Mišios nuo pirm j krikš iony b s laik iki šiolei. J papildo straipsnis „Ar Tridento Mišios tikrai 400 met senumo“. Aktualus ir ypa naudingas pasaulie iams paskaityti straipsnis „Mišios šiandien“. Jame apžvelgiama visa nauja šv. Miši eiga. Geras ir išsamus A. Rubiko rašinys „Kod l kunigas su altoriumi atsikuko žmones“. Autorius nurodo, jog epochin s reikšm s turintys pasikeitimai šiuolaikiniame pasaulyje, kuriuos giliai žvelg Vatikano II Susirinkimas, paskatino Bažny i daryti reformas, o pirmiausia - liturgijos reform . Miši apeigos, kurias prieš 400 met nustat Tridento Susirinkimas, atliekamos nesuprantama lotyn kalba, dalyvius dar pasyviais šv. Miši paslapties klausytojais. Toks atsiskyr liškas meldimosi b das nepatenkina dinamiškai nusiteikusio šiuolaikinio žmogaus, kuris nori visa pažinti ir suprasti. Naujos Miši apeigos pašalina š tr kum . Jos atliekamos gimt ja kalba, tikintysis traukiamas apeig vykdyt ir tampa ne pasyviu steb toju, o aktyviu dalyviu.

Liturgin reforma kai kur sulauk nemažo pasipriešinimo. „Žini “ Nr. 5 skyriuje rašoma apie tragedij arkivysk. Lefebro, kuris atsisak pripažinti Vatikano II Susirinkimo nutarimus, tvirtindamas, jog tos reformos kilusios iš liberalizmo ir modernizmo, kad j dvasia eretiška. Arkivysk. Lefebbras Šveicarijoje steig seminarij , kurioje ketino rengti kunigus, nepripaž stan ius Vatikano II Susirinkimo nutarim . Tokiai seminarijai vadovauti jam buvo uždrausta, ir jis buvo suspenduotas. Po šios bausm s Lefebbras apsigyveno Pranc zijoje, bet veikti prieš naujas liturgines reformas neatsisak . Laiko pamaldas pagal Tridento apeigas. 1977 m. buvo išsvažia v s JAV, ieškodamas r m j , bet gr žo anks iau negu buvo numat s, nes nesulauk didesnio pritarimo.

Artimai su gyvenimu susij ir kiti „Tiesos kelio“ straipsniai: „Maldos apleidimo priežastys“, „Kok nor iau matyti kunig “, „Kunigas - darbininkas“, „Vaik katekizacija“ ir kt.

Gana platus skyrius žini iš Bažny ios gyvenimo. Jame pateikiama daug žini ir iš pasaulio, ir iš katalik gyvenimo. Pateikiami nauji faktai apie pasikartojan ius šv. Januarijaus kraujo stebuklus, Ravenos Madonos ašaras, ekumenin jud jim , Ispanijos vyskup raštus, kuriuose pareiškiasieti, jog Bažny ia sau nereikalauja jokios politin s valdžios, nenori susisieti su jokia politine partija, atmeta mint ganytojavimo darb remti politine

valdžia ir kelia reikalavim atskirti Bažny i nuo valstyb s. Yra daug ir kitokios informacijos.

Imponuoja „Tiesos kelio“ užmojis: *Duc in altum - Veržtis gyl ir aukšt*. Linkime Redakcijai s km s j vykdant!

Pamin kime: mir kunigas jonas aleksa MIC

1977 m. gruodžio 29 d. Tabariškiuose d l širdies ligos mir kuklus kilnia-dvasis kunigas Jonas Aleksa. Jis savo gyvenimu liudijo tai, k skelb iš sakyklos ir mok b damas Kunig seminarijos profesoriumi ir dvasios t vu.

Gim 1896 m. Parausi kaime, Pilviški apylink je. Mok si Marijampol s gimnazijoje, Kauno ir Romos aukštosiose mokyklose. Eidamas moksl dalyvavo moksleivi ir student ateitinink organizacijos veikime, pa laik ryšius su kaimo jaunimu, Pavasarinink organizacija. Dar lankyda-mas gimnazij , savo gyvenim susiejo su Marijon vienuolija. Jo akyse vienuolynas išaugo, išpl t savo veikl ir atliko nemaž darb , vykdyda-mas religin misij , keldamas švietim ir aukl damas jaun j kart . Ir velionis buvo prisid j s prie vis ši darb .

Baig s mokslus, kun. J. Aleksa jo Kauno kunig seminarijos dvasios t vo ir profesoriaus pareigas. Pra žus karo audrai buvo vienas iš t , kurie m si iniciatyvos atgaivinti kunig seminarijos darb . Atleistas iš profeso-riaus pareig , jis kur laik važin jo iš Kauno aptarnauti Tabariški para-pijos bažny ios. Paskirtas tos parapijos klebonu, 1951 m. persik l pasto-viai gyventi Tabariškius. ia ir mir . Palaidotas Tabariški kapin se.

Kun. J. Aleksa buvo paprastas, nuoširdus, nem go prabangos, gyveno kukliai. Daug laiko praleido prie rašomosios mašin l s. Pareng nemažai religin s literat ros. Paraš kelias pamoksl knygas („Išpažintis“, „Atei-kite pas mane visi“ ir kt.). Išvert iš pranc z kalbos A. Hillaire „Religija ir krikš ionyb “, G. Hunermano „Dievo partizanas“ ir kt.

Buvo nuoširdus „R pintoj lio“ r m jas.

[Kazimieras Šapalas]